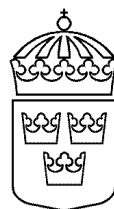

Riksdagens protokoll

1997/98:52

Tisdagen den 20 januari

Kl. 14.00 – 16.10

Protokoll
1997/98:52

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15, 16, 17 och 18 december 1997.

2 § Anmälan om kompletteringsval till försvarsutskottet

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp under Jörgen Perssons ledighet anmält hans ersättare Mona Nyberg som suppleant i försvarsutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i försvarsutskottet

Mona Nyberg (s)

3 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Ragnhild Pohanka* (mp) ansökt om ledighet under tiden den 23 januari–22 februari.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen meddelade att *Jan Lindholm* (mp) skulle tjänstgöra som ersättare för Ragnhild Pohanka.

4 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 22 januari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Thage G Peterson, utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, justitieminister Laila Freivalds, statsrådet Ylva Johansson, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Thomas Östros och statsrådet Ulrika Messing.

**Fel! Okänt
växelargument.**

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen meddelade att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Förslag till rådets beslut om den ståndpunkt som gemenskapen skall inta i associeringsrådet beträffande Ungerns deltagande i ett gemenskapsprogram inom ramen för gemenskapens politik på det audiovisuella området *KOM (97) 562*

Förslag till Europaparlamentets och rådets fjärde motorfordonsförsäkringsdirektiv *KOM (97) 510*

Meddelande om de nya regionala programmen 1997–1999 inom ramen för mål 2 i gemenskapens strukturfonder – fokusering på skapande av arbetstillfällen *KOM (97) 524*

Förslag till en ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 97/33/EG om samtrafik inom telekommunikation i syfte att säkerställa samhällsomfattande tjänster och samverkan genom tillämpning av principerna om tillhandahållande av öppna nät, det s.k. samtrafikdirektivet, avseende nummerportabilitet *KOM (97) 674*

6 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1997/98:111

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:111 av Siw Persson om rävtransporter.

Interpellationen kommer att besvaras den 29 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 12 januari 1998

Annika Åhnberg

Interpellation 1997/98:99

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:99 av Juan Fonseca om diskriminering på arbetsmarknaden.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens juluppehåll.

Stockholm den 18 december 1997

Leif Blomberg

Interpellation 1997/98:105

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:105 av Roland Larsson om hanteringen av EHEC-bakterier i djurbesättningar.

Med anledning av riksdagens juluppehåll kommer interpellationen att besvaras den 29 januari 1998.

Stockholm den 8 januari 1998

Annika Åhnberg

Prot. 1997/98:52

20 januari

Interpellation 1997/98:107

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:107 av Sten Andersson om åtgärder mot avlosande av s.k. nyårsmällare.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 februari 1998.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens juluppehåll, arbetsanhopning och utlandsresa.

Stockholm den 9 januari 1998

Laila Freivalds

Interpellation 1997/98:112

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:112 av Lennart Daléus (c) om PVC.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 13 januari 1998

Anna Lindh

Interpellation 1997/98:113

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:113 av Bengt Hurtig (v) om Israel.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 13 januari 1998

Lena Hjelm-Wallén

Interpellation 1997/98:104

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:104 av Roland Larsson (c) om presstödet.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är juluppehållet.

Stockholm den 13 januari 1998

Marita Ulvskog

Interpellation 1997/98:106

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:106 av Göthe Knutson (m) om Sveriges beredskap.

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1997/98:79 om kraftverksbygge i Chile med svenska biståndskrediter

Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Elisa Abascal Reyes har i en interpellation ställt en rad frågor rörande det svenska engagemanget i samband med miljö- och sociala konsekvenser för kraftverksbyggena i Biobiofloden och det därvid etablerade samarbetet med det internationella finansieringsbolaget IFC.

Som svar på de av Elisa Abascal Reyes ställda frågorna vill jag anföra följande.

Texten till det den 25 april tecknade avtalet mellan IFC och ENDESA/Pangue om de åtgärder som skall vidtas för att möta kraven enligt investeringsavtalet, motverka miljöeffekterna av Pangue samt utöka stödet till indianstiftelsen *Fundación Pehuén* har delgivits den svenska avtalsparten under hösten 1997. Även Sida har sedermera fått del av texten.

Det är min uppfattning att tillfredsställande miljömässiga hänsyn har tagits vid uppförandet och inför igångsättandet av driften av vattenkraftverken samt att garantier härför finns i chilensk lag som övervakas av kompetenta myndigheter. För svenskt vidkommande har vi inte något ansvar för en framtida ytterligare utbyggnad av floden.

Riksdagen har vid flera tillfällen hållits informerad om utvecklingen av projektet. Då en utvärdering av det svenska deltagandet i projektet i sinom tid äger rum, kommer handlingarna därifrån att utgöra offentlig handling.

Mitt svar på frågan, om jag avser att verka för att Sverige ges möjlighet att dra sig ur projektet Pangue om fullgoda kriterier beträffande sociala hänsyn och miljökonsekvenser inte föreligger, sammanfaller i alla avseenden med det svar som lämnats i utrikesutskottets betänkande UU2. Däri fastställdes bl.a. att investeringen i det aktuella projektet har fullbordats under 1997, att någon utvärdering för närvarande inte är planerad, men enligt uppgift från Sida kommer en sådan att göras avseende de svenska insatserna i projektet, samt vidare att den svenska partens åtaganden i projektet har fullföljts och att någon formell möjlighet att på juridiska grunder dra tillbaka finansieringen inte föreligger.

Lösen av IFC:s lån till Pangue var motiverat av de överlägset förmånligare villkor som erbjöds av en tysk bank. IFC kvarstår emellertid som delägare, och det avtal som reglerar IFC:s och Pangues mellanhavanden, vari ingår särskilda krav på åtgärder vad avser miljö och sociala förhållanden – det s.k. investeringsavtalet – är fortfarande i kraft.

Därutöver har IFC och Pangue tecknat ett särskilt avtal i april 1997 som avser åtgärder utöver de som stadgas i Investeringsavtalet. IFC har således inte "förlorat kontrollförmågan" över projektet. För den händelse

att IFC skulle utträda ur bolaget även som delägare och således inte längre kan bevaka finansierarnas krav, har vi, genom tillägg till vårt kreditavtal, försäkrat oss om att Pangué görs ansvarig gentemot samtliga finansierare för uppfyllandet av alla miljö- och sociala krav enligt Investeringsavtalet och avtalet från den 25 april.

Sida utvärderar löpande samfinansieringen med multilaterala finansierare. Samtliga utvärderingar är tillgängliga för allmänheten.

Sveriges samarbete med multilaterala finansierare genomgår en ständig utveckling, och de erfarenheter som dras tas till vara för det framtida samarbetet. En mycket viktig erfarenhet av Pangué är att det krävs en god samordning mellan olika finansierare för att ge tyngd åt de krav som ställs. En god samordning kräver dessutom att någon finansierare ikläder sig rollen som "ledande finansierare" för att föra finansierarkollektivets talan.

Ett kvarstående problem är den skillnad i krav på öppenhet och insyn som råder mellan svenska myndigheter och övriga, framför allt kommersiellt inriktade, finansierare. Problemet är inte unikt för samfinansiering med IFC, och från svensk sida strävar vi i allt utvecklingssamarbete för största möjliga öppenhet och insyn.

Anf. 2 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Sveriges inblandning i kraftverksbygget i Biobio är en komplicerad historia. Ju mer komplicerat det är, desto svårare är det att utkräva ett ansvar för dagens situation. Som framgår av statsrådets svar synes det formella ansvaret från svensk sida vara uppfyllt, men det finns även en politisk, för att inte tala om en moralisk, aspekt av ansvarsfrågan som borde diskuteras ytterligare. Detta bör man göra inte minst mot bakgrund av att kraftverksbyggena väckt en enorm debatt i Chile och att frågan ingalunda är politiskt neutral. En enad miljörelse har vuxit fram mot projektet. Sverige har i denna fråga valt sida.

Det svenska ansvaret begränsar sig alltså enligt statsrådet till Panguéprojektet. Eftersom det finns så många belegg för att Sverige i ett mycket tidigt skede fick klara indikationer på att projektet inte skulle stanna vid ett kraftverk utan sammanlagt omfatta sex dammar och innebära en total ödeläggelse av en av världens värdefullaste flodbiotoper finns det anledning att tala om ytterligare ansvar. Att det skulle bli fler dammar tillbakavisades kraftfullt från BITS redan 1993, vilket innebar att man vägrade att genomföra större miljökonsekvensbeskrivningar för Panguéprojektet, samt att man inte såg till att skaffa sig avtalsvillkor som gav Sverige möjlighet att dra sig ur.

I dag vet vi att Ralco – damm nr 2 – med största sannolikhet kommer att byggas som en direkt konsekvens av Panguébygget. Detta har enligt svenska myndigheter varit inbillning. Det är uppenbart att Panguébygget inte bara underlättar utan är en förutsättning för fortsatt exploatering. Denna sida av ansvaret vägrar statsrådet att ta i ens med tång. Man kan fråga sig om det är någonting att förvånas över, nu när Sverige så gärna vill sälja JAS 39 Gripen till Chiles fasciststyrda militär.

Även om statsrådets svar i stora delar är intressant och uttömmande undgår man inte att märka att det saknas information. Det är t.ex. intressant att statsrådet inte på någon punkt gör en jämförelse mellan Sidas och Norads agerande eller jämför de olika debatterna och avtalsvillkoren i de båda länderna.

Prot. 1997/98:52

20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Inte heller berör han den kritik som förts fram mot Pangueprojektets miljökonsekvenser och sociala konsekvenser. Detta finns utförligt beskrivet i två rapporter beställda av IFC självt.

Inte heller nämnde han att IFC:s nuvarande aktiekapital endast uppgår till 2 ½ %, vilket verkligen ger oss anledning att ifrågasätta den s.k. kontrollförmågan. Det tillägg i kreditavtalet som nämns i svaret är liksom själva avtalet hemligt. Någon offentlig debatt om vad som skall räknas som godtagbara krav blir det inte. Att lösen av IFC:s lån endast motive-
rades av att Dresder Bank gav ett förmånligare avtal är också högst diskutabelt.

Vi som på närmare håll fått ta del av Pangueprojektets konsekvenser för miljön och för den lokala befolkningen – det kommer att uppstå ännu värre konsekvenser i och med att Ralco byggs – kan inte annat än att dra slutsatsen att Sveriges statsråd tycker att andra normer skall gälla för naturexploatering i Chile än för vilket svenskt projekt som helst. Denna ganska allvarliga anklagelse grundar jag på statsrådets eget svar. Han anser att tillfredsställande miljömässiga hänsyn tagits vid uppförandet och igångsättandet av Pangueprojektet.

Anf. 3 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Det är bra att Elisa Abascal Reyes har valt att ta upp frågan om utbyggnaden av Biobiofloden och Panguedammen i Chile dels därför att saken är mycket intressant både vad gäller svenskt agerande och miljöfrågorna i Chile, dels därför att det reses en del principiella frågor om hur bistånd skall utformas.

Jag skall här inte gå in mer i detalj på hur avtal utformats eller på saken vad gäller utbyggnaden av dammen i Chile. Elisa Abascal Reyes har lämnat en redogörelse, och jag instämmer huvudsakligen i den beskrivningen av de problem som har uppstått.

Även om man från svensk sida formellt har uppfyllt de krav som finns menar jag att det återstår en rad problem. Jag vill inledningsvis peka på behovet av och det önskvärda i fortsatt goda relationer mellan Sverige och Chile. Det finns gamla band. Många människor i Sverige var med under diktaturen i Chile. Vi har arbetat tillsammans med chilenerna för att återupprätta demokrati. Därför är det av väldigt stor betydelse vilken typ av samarbetsprojekt vi går in i. Därför vill jag också understryka att det vore olyckligt om Sverige skulle exportera JAS-plan till Chile. Jag tror att det är precis den typen av bistånd och samarbete som Chile eller Latinamerika inte behöver. Det är andra typer av insatser som behövs.

Vad gäller det konkreta exempel som vi har framför oss ser vi att det var under Alf Svenssons och den borgerliga regeringens tid som samarbetet och kraftverksbygget inleddes – 1993. Därför kan den nuvarande regeringen inte lastas för igångsättandet. Jag tror att det belyser hur noggrann man måste vara och att man måste tänka igenom vilka aspekter som är väsentliga. Det gäller särskilt när man utgår från olika krav vad beträffar miljökonsekvensbeskrivningar. Hur skall man kunna uppfylla krav både i Chile och i Sverige?

Jag tycker att det vore intressant att höra vad Pierre Schori anser. Ställer sig den socialdemokratiska regeringen till fullo bakom de planer som den borgerliga regeringen hade? Tycker man att upplägget var riktigt från början, eller hade man velat göra något annorlunda?

Jag vill också peka på det Pierre Schori tar upp i svaret om vad utrikesutskottet har anfört, nämligen att riksdagen inte skall lägga sig i eller ha synpunkter på enskilda projekt. Jag kan förstå den synpunkten men menar samtidigt att det blir märkligt om riksdagen inte kan tala om att den tycker att något går åt helt fel håll. Vi skall inte ha som regel att riksdagen granskar varje enskilt projekt, men det måste ändå vara möjligt för riksdagen att som exempel ta upp enskilda projekt som inte är bra eller som är väldigt lyckade. Det är önskvärt. Riksdagen tycker kanske att det är just sådana projekt som regeringen skall satsa på. Jag menar därför att den regeln inte skall hårdas.

Jag vill fråga Pierre Schori hur regeringen ser på framtiden för detta projekt. Finns det inte en hel del lärdomar att dra? Jag tänker bl.a. på att vi har hamnat i fullständig motsatsställning till den miljörelse som finns i Chile. Den är inte så stark som vi skulle kunna önska, men den finns. Det finns klart uttalade önskemål om att detta projekt inte skall fortsätta.

Anf. 4 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag vill inte ta ansvar för vad den borgerliga regeringen planerade i olika avseenden. Vad jag har tagit ställning till och tar ansvar för är det som ligger på bordet.

Det som ligger på bordet – det har legat på bordet under ett antal år – är ett samarbete med det demokratiska Chile. Det vill jag understryka. Samtliga demokratiska institutioner och Chiles regering ligger bakom detta.

När det gäller stora dammprojekt, där ursprungsbefolkning är inblandad och miljön påverkas, skall man ta väldigt stor hänsyn. Jag menar att det har gjorts från regeringens och riksdagens sida och från Sidas håll. Man har tillfogat krav som gäller miljön och sociala hänseenden.

Jag har svarat ingående. Det är inte första gången Elisa Abascal Reyes och jag har diskuterat denna fråga. Jag har inget substantiellt att tillägga utöver detta.

Utöver dessa ingående svar kan jag dock säga att vi följer utvecklingen noga på plats. Det är inte riktigt sant att miljörelsen i Chile står enad mot projektet. Under statsministerns besök i Chile nyligen sammanträffade Sidas generaldirektör Bo Göransson, som ingick i delegationen, med en rad olika personer och parter som har att göra just med detta projekt. Det var miljövärdmyndigheten och myndigheten som har kontakt med minoriteter. Han sammanträffade även med miljöorganisationen GABB. Från samtliga inblandade chilenska parter – även miljöorganisationen GABB – gavs uttryck för tillfredsställelse med den svenska medverkan i Panguéprojektet.

Jag kan också säga att Bo Göransson i samband med statsministerbesöket undertecknade ett vidgat avtal om ömsesidigt ekonomiskt samarbete mellan Sverige och Chile, som i väsentliga delar kommer att omfatta olika miljövärdprogram.

Anf. 5 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att det är en väldigt stor skillnad mellan en miljörelse och en miljömyndighet. Jag var inte med på mötet som hölls med Bo Göransson, men jag har haft väldigt intensiva

kontakter med GABB de senaste tre åren och också varit vid dammbygget. Såvitt jag vet är kritiken mot den svenska inblandningen väldigt hård. Det gäller just den punkt som statsrådet konsekvent vägrar att diskutera, dvs. att Pangueprojektet är en förutsättning för den fortsatta exploatering som nu kommer att ske.

Det var också det som var den stora bristen; att man inte ville ha någon sammantagen miljökonsekvensbeskrivning vad gäller miljöeffekterna och de sociala effekterna totalt. Det är därför situationen är så allvarlig i dag. Vi får en exploatering som absolut inte har utretts på ett sådant sätt som förutsatts från de svenska myndigheternas sida.

Om man läser Sidas beskrivning av projektet på deras hemsida så står det: "Finansiärerna försvarar projektet med att ingreppet i naturen är mycket begränsat, samt att ett omfattande åtgärdsprogram minimerar effekterna på miljön och befolkningen. Ett krav för finansieringen av Pangué har också varit att ingen vidare utbyggnad får göras utan en bedömning av de samlade miljöeffekterna av ytterligare utbyggnader i floden."

Den här samlade bedömningen är ju ingenting som Sverige i dag kan ställa krav på. Det var också av den anledningen som Norge fick den debatt de fick och till slut valde att dra sig ur projektet.

När det gäller att ingreppet i naturen skulle vara mycket begränsat, vill jag säga att det är Chiles viktigaste flodbiotop och ett av världens mest känsliga och värdefulla ekosystem som här förstörs. Detta innebär också ett stort och mycket allvarligt ingrepp i kulturen och livet för de ursprungsbefolkningar som bor i området.

Jag kan förstå att statsrådet inte vill ta ansvar för vad den borgerliga regeringen har gjort, men faktum är att det finns motstridiga uppgifter. När avtalet slöts, och när det sedermera utformades, diskuterade man endast *en* damm, trots att det – som jag tidigare har sagt vid flera tillfällen – fanns klara indikationer om att detta endast var en början. I det perspektivet borde man ha haft en friskrivningsklausul om att kunna bryta avtalet om det hade blivit fråga om fler dammar. Då hade ju miljökonsekvenserna blivit annorlunda.

Jag beklagar litet att man inte inför framtida samarbeten – t.ex. med IFC – noggrannare beaktar denna situation. Jag skulle vilja att statsrådet utvecklade situationen litet mer; alltså detta att IFC bara har 2 ½ % av aktieinnehavet i projektet Pangué. Vad innebär det för det fortsatta inflytandet? Jag skulle också vilja veta hur man kan säga att det här har fungerat tillfredsställande när hemlighetsmakeriet kring projektet är så stort.

Jag skulle vilja att vi begränsade debatten till att handla om det här dammbygget och inte om Sveriges välvilja gentemot Chile i största allmänhet. Den erkänner jag gärna, och den uppskattar jag väldigt mycket. Men jag tycker att den hör hemma någon annanstans, och jag vill inte att den skall överskugga de här viktiga frågorna.

Anf. 6 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Det sista som Elisa Abascal Reyes sade om betydelsen av fortsatt samarbete med Chile med olika former av bistånd och samarbete på t.ex. de sociala och kulturella områdena behöver knappast diskuteras. Det är en självklarhet. Det betraktas som önskvärt av många partier, och

också av många av oss som personer, här i riksdagen. Däremot är det återigen fråga om vilken typ av samarbete vi ägnar oss åt.

I Pierre Schoris svar framkommer det att man från svensk sida inte är nöjd. Man pekar på en rad problem. Det här med öppenhet och insyn i olika faser av ett projekt är *ett* sådant problem. Det är en lärdom som vi måste dra. Ett annat problem är när det är flera parter inblandade och det blir otydligheter om ansvaret. Det är naturligtvis bra att vi fortsätter att arbeta med det.

Däremot vill jag säga något om det här med vilken betydelse man redan på ett tidigt stadium måste lägga vid miljökonsekvensbeskrivningar. Jag tycker inte att det framkommer särskilt tydligt från svensk sida att detta är något som vi värnar om. Jag vet att Världsbanken alltmer betonar de aspekterna. Jag vill upprepa frågan: Vilka lärdomar drar man på *det* området? Hur pass mycket intensivare kommer vi från svensk sida att bevaka att det görs miljökonsekvensbeskrivningar, och att dessa följs, innan något sätts i gång?

Anf. 7 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag vill inskränka mig till att säga att vi är medvetna om riksdagens intresse av att traditionella svenska hänsyn till miljö och sociala frågor tas i den här typen av projekt. Vi är nu inne i detta. Vi har tillfogat allt som går vad gäller insyn, villkor för ursprungsbefolkning och annat. Utöver det kan jag bara säga att vi på platsen och i de olika institutionerna kommer att fortsätta att bevaka detta. Jag vill också understryka att detta är något som den chilenska regeringen starkt önskar. Vi för också, som jag har sagt, fortlöpande diskussioner med alla inblandade parter, inklusive miljöorganisationerna.

Anf. 8 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Statsrådet säger att det här är något som den chilenska regeringen önskar. Men nu är det ju så att avtalet inte har slutits med den chilenska regeringen utan med ett privat företag.

Jag vill slutligen säga att det bästa som Sverige skulle kunna göra nu vore att ta en öppen debatt i Sverige och i Chile och officiellt erkänna det misstag som man gjorde när man inte beaktade att det här skulle innebära vidare utbyggnad. Så länge man inte säger detta öppet – det är jättebra att det sägs här i riksdagen, men det måste också sägas i Chile – så kommer kraftverksbygget Ralco att genomföras till fullo. Det är något som jag är ganska övertygad om även faller utanför ramen för vad Sida och svenska myndigheter kan acceptera miljömässigt och socialt.

Det bästa, om man nu skall bevaka detta på plats, är att man verkligen agerar och betonar att de svenska miljökonsekvensbeskrivningarna och bedömningarna gällde Pangué och inte en vidare utbyggnad. Då finns det ju också konkreta uttalanden från t.ex. Chiles president, som jag har citerat i interpellationen, om att det fanns en försäkran om att det här skulle vara ett *stand alone*-projekt och att man inte hade räknat med vidare utbyggnad. Det är det som är viktigt i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1997/98:52
20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

8 § Svar på interpellation 1997/98:110 om vapenstölden på LV 3

Anf. 9 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta med anledning av vapenstölden vid LV 3.

Jag vill börja med att understryka att jag och regeringen ser mycket allvarligt på att militära vapen förloras. Regeringens målsättning är att antalet förluster skall nedbringas till noll.

Denna målsättning har tagit sig tydligt uttryck i bl.a. förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen. Försvarsmakten har under åren 1996 och 1997 vidtagit en stor mängd åtgärder för att nedbringa förlusterna. Antalet förkomna vapen har också gått ned betydligt. Om detta har regeringen informerat riksdagen, senast i regeringens skrivelse (skr. 1997/98:4) i samband med 1997 års budgetproposition. Regeringen känner alltså sitt ansvar och har tagit det.

Såsom Göthe Knutson pekar på i sin interpellation, är det enskilda förbandets vaktinstruktion av betydelse. Varje chef har ju ett säkerhetsansvar för sin verksamhet. Det är naturligtvis inte acceptabelt att militära skjutvapen stjäls på ett sådant sätt som skedde i Norrtälje. Försvarsmakten har också efter tillgreppet givit order om förändrade rutiner för kasernevakter.

Jag ser därför inget behov av nya åtgärder från regeringens sida.

Anf. 10 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Det kom ju dessutom mycket omgående. Det tackar jag särskilt för. Jag har naturligtvis en rad synpunkter på det här som jag inte har lagt fram i min interpellation. Desto angelägnare är det att om möjligt få diskutera detta nu och att få höra försvarsministerns syn i litet vidare omfattning.

Vi har ju i runda slängar – och med litet variationer från år till år – en åldersklass på 50 000 varje år som kan tas ut till värnplikt. Undantaget är en viss del som på grund av fysiska handikapp blir frikallade. Av dessa, skall vi säga, 45 000 som skulle kunna komma i fråga för tjänstgöring, är det endast något över 25 000 som gör värnplikten det här året om siffrorna är rätt uppfattade. Det föreligger alltså en mängd frikallelser. Sammanfattningsvis kan vi säga att det absolut inte finns någon brist på värnpliktig personal som bl.a. skulle kunna göra vakttjänst.

Trots detta är det endast en enda värnpliktig som behöver vara vaken på natten vid ett militärt förband där det bl.a. förvaras vapen öppet. De skall givetvis vara tillgängliga. Men förutom dessa skall enligt instruktion vapen numera finnas i kassuner eller i andra säkerhetsskåp.

Vid detta tillfälle, liksom i andra fall av stölder vid militära förband, fanns en vaktstyrka i sovande tillstånd. En enda person var vaken. Vi vet att det utan tvekan är mycket stöldbegärliga prylar som förvaras där, i detta fall automatvapen.

Har det genomförts några skärpningar vid det aktuella förbandet – ett bland många i Sverige – under de senaste åren, eller har det rent utav gått i motsatt riktning vid LV 3 i närheten av Stockholm? Det är ett s.k. hett område sett ur dessa synvinklar.

Har skärpningar på något sätt beordrats med anledning av de stölder som har förekommit vid militära förband även under senare år? Nollvisationen, dvs. att inte något vapen skall kunna stjälas, har tydligen helt gått förlorad. Jag antar att försvarsministern gärna vill ge aktuella siffror över utvecklingen. Vi hoppas att den inte är alltför illavarslande.

Har det nu blivit mer vakthållning vid alla förband, eller är det bara vid det aktuella luftvärnsförbandet man har beordrat en skärpning av rutinerna? Vilka order har utgått? Jag är tacksam för svar.

Anf. 11 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Som jag sade i svaret har regeringen tagit problemen på stort allvar. Jag kan också redovisa statistiken som pekar på att det verkligen har gått åt rätt håll. Under 1995 förkom 152 vapen. År 1996 var det 70 vapen. Den största enskilda posten 1996 var 19 vapen som stals på ett uppseendeväckande sätt från Svea livgarde. Av dessa har 17 återfunnits.

Min bedömning är att det sker en stor förändring genom att man flyttar in vapen från mobiliseringsförråd till anläggningar där det finns personal året och dygnet runt, och man förvarar dem dessutom bättre. Det gör att vi, som jag tror, har en sådan långsiktig utveckling att vi kan nå ett resultat där egentligen inte några vapen förekommer.

Samtidigt kan man självklart inte vara nöjd med vad som har hänt. Jag kan konstatera att så fort detta brott ägde rum har det också vidtagits åtgärder på myndighetsnivå, där jag anser att ansvaret för genomförandet skall ligga.

Chefen för Försvarsmaktens operationsledning beslutade i måndags, dvs. i går, att tillsätta en arbetsgrupp för vaktjänst i lokal. Arbetsgruppen skall behandla teknik, byggnader och uppträdande. Den skall ledas av Mellersta militärområdet, ha deltagare från övriga militärområden och experter från högkvarterets juridiska avdelning och den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten. Ett resultat skall föreligga den 1 mars i år och kan komma att medföra förändringar i Försvarsmaktens regelverk.

Jag är positiv till den åtgärden inom Försvarsmakten. Den ligger i linje med den inriktning som regeringen med starkt stöd från riksdagen har givit för att lösa det här problemet. Jag ser därför fram emot att arbetsgruppen och så småningom också Försvarsmakten kommer att vidta förändringar som just har att göra med vaktjänst i lokal.

Det är uppenbart så, att genom inflyttningen av vapen från mobiliseringsförråden riktas brottslig planering i ökad utsträckning mot de ställen där det fortfarande finns vapen tillgängliga, vilket bl.a. är vaktlokaler inom Försvarsmakten.

Anf. 12 GÖTHE KNUTSON (m):

Tack, fru talman och försvarsministern! Jag vill ställa en kompletterande fråga med anledning av den senaste kuppen, som gjordes i största enkelhet. Det borde egentligen vara genant. Inte i första hand för den enskilde vaktposten. Han har säkert gjort så gott han har kunnat i stundens förskräckelse.

Vi har en ineliggande årsklass på 25 000 friska män som alla är utrustade. Men vi kan inte förmå oss till, enligt instruktion fram till häromdagen, att hålla mer än en enda man i vaket och tjänstgörande tillstånd.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Om vi tänker efter ordentligt – och jag har haft tillfälle till det under många år både som officer och som politiker – borde vi förundras över den öppenhet och inte så litet av godtrogenhet som vi har i Sverige. Man har varit väldigt häpen runt omkring oss i världen och också på nära håll över detta.

Hur vanligt är det nu efter den här skärpningen att det är två personer – två värnpliktiga eller över huvud taget tjänstgörande – som är i vaket tillstånd? Har vi fortfarande så utomordentligt snälla rutiner i övrigt?

Det är i varje fall inte den värnpliktiges inställning när han kommer till tjänst att han skall sova sig igenom åtta nio månader. Han skall också kunna bidra, förutom med utbildningen och förkovran, till säkerheten i den svenska neutralitetsvakten.

Den behöver vi förvisso också under en tid som är så snäll och vänlig internationellt sett som den vi nu har vant oss vid. Vi ser inga militära hot omkring oss. Det är alldeles uppenbart att vi i viss utsträckning, tillåt mig att säga det, håller på att slumra till.

Jag vet att vi har ett utomordentligt välutrustat försvar, och vi har bra personal. Men vi är uppenbarligen väldigt godtrogna då ett helt förband med vapen liggande framme bokstavligen kan intas under loppet av ett par minuter. Det är inte den värnpliktiges fel som suttit vakt. Jag påstår heller inte att det är ansvarigt befäls fel, utan det beror på den anda som vi på något sätt kommit att besmittas av i den svenska säkerhetsvakten. Vi tror tydligen alla om gott.

Trots att det nu har blivit en förbättrad situation med färre vapen försvunna, dvs. färre stulna, är det i varje fall nära hundra vapen som stjäls, bokstavligen inne på militärt område. Det är väldigt många frågor som en allmänhet skulle vilja ställa direkt till den militära ledningen i vårt land, försvarsledningen och försvarsministern. Har vi så ont om personal i en åldersklass som omfattar 50 000 personer, varav några försvinner av fysiska skäl, att vi inte kan ha hundra procentig vakttjänstgöring?

Anf. 13 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Göthe Knutson är upprörd över vad som har förevarit, och det är jag också. Vi är upprörda med all rätt. Det är ett stort ont när vapen, inte minst så farliga vapen som detta handlar om, försvinner och hamnar i annan brottslig verksamhet. Vi kan nog utgå från att detta var syftet.

Jag vill inte ge någon kommentar om vad brottsutredningen ger vid handen. Jag har ingen information att redovisa om hur brottet har gått till. Jag anser inte heller att det är upp till regeringen att göra ett ställningstagande i frågan om hur den lokala chefen har hanterat de regler som gällt för vakttjänsten. Det är en sak för högre chefer inom Försvarsmakten att bedöma hur läget var vid det här förbandet vid det aktuella tillfället.

Däremot innebar tillgreppet att Försvarsmakten samma dag som brottet utfördes gav order om en ökad beredskap. Med omedelbar verkan gäller att det skall finnas två vakter i vaktkurer. Det gäller för hela Försvarsmakten, och det gör att jag anser att det även i det mycket kortsiktiga förloppet säkerligen skett en förbättring av förhållandena.

Vi styr samhället genom generella riktlinjer från regeringen och riksdagen. Vi har en mycket klar uppsättning krav på och uppdrag om hur samhällsfunktionerna skall utövas i dessa avseenden. Regeringen har med

stöd av riksdagen varit väldigt tydlig. Det är uppenbart att genomförandet bättre kan preciseras. Jag ser därför fram emot att Försvarsmakten efter den utredning man tänker göra på mycket kort tid inför och genomför ytterligare regler som gör att man reducerar – för att inte säga helt eliminerar – risken att brott begås mot vaktkurer och vaktpersonal inom försvarsmakten.

Göthe Knutson har i sina två inlägg tagit upp frågan om vilket antal värnpliktiga vi har. Hur många värnpliktiga som står till förfogande i ett enskilt förband kan jag inte gå in på. Men jag ser det som fullt möjligt att utfärda föreskrifter, som nu t.ex. har gjorts, med innebörden att man inte skall ha en ensam värnpliktig i tjänst vid tillsyn där det kan finnas risker för brott i syfte att komma över vapen.

Anf. 14 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag har naturligtvis noterat att företrädarna för myndigheter här skall göra en mycket snabb genomgång av vakttjänsten vid förband. Om man går ifrån att ha en till att ha två värnpliktiga i vaket tillstånd innebär det en hundraprocentig förstärkning. Det skall naturligtvis finnas en chef vid varje vakt.

Vi har alltså en population på om inte 25 000 så åtminstone tillräckligt många tusen samtidigt ineliggande värnpliktiga för att vi skulle kunna ha samma numerär på vakthållningen vid våra förband som vi hade tidigare, dvs. en hel vaktstyrka. Den skulle kunna rycka ut omedelbart. Men vi har slappat till så mycket att vi är nere vid i stort sett bara en person i vaket tillstånd. Det är en förskräcklig situation, särskilt då vi inte har minsta form av säkerhetsåtgärder. Det finns i stort sett bara en glasruta som enligt instruktionen skall vara nedfäld om vederbörande inte känner den som knackar på. Vi lever i en betydande godtrogenhet. Vi är invaggade i den på grund av att vi inte har något krig omkring oss, men inte desto mindre tar vi förfärliga risker med det rådande tillståndet.

Jag frågar försvarsministern: Är det nu pengar som fattas för att vi skall kunna få vettiga installationer för vakthavande vid våra militära förband? Vi har trots allt ganska många kvar, och detta är angeläget.

Anf. 15 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Det pågår ett investeringsprogram som syftar till att förbättra säkerheten vid vakttjänsten. Men det har alltså skett ordergivning inom Försvarsmakten som omedelbart tillämpas och som i princip är möjlig att genomföra inom ramen för nuvarande resurser. Jag har nämnt att vi nu har tvåmannaposter. Vidare skall det finnas striktare rutiner för hur vapen i en vaktkur skall förvaras, dvs. under lås. Dessutom finns det föreskrifter om hur man inte får öppna vaktkurer och fönster och därigenom öka risken för att brott begås mot vaktstyrkan.

Min bedömning är att det har varit och skall vara möjligt för Försvarsmakten att omedelbart dra slutsatser av brottet i Norrtälje och göra betydelsefulla drag som höjer säkerheten. Jag förutser att Försvarsmakten, när rapporten har avlämnats, kommer att genomföra ytterligare åtgärder. Självfallet kommer också regeringen att följa åtgärdernas inriktning. Vårt syfte är att få ned antalet förluster. Därför har vi en årlig statistik. Regeringen följer denna huvudinriktning. Skulle det påfordras

Prot. 1997/98:52

20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

ytterligare anvisningar från regeringen, kommer vi självfallet att lämna sådana.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1997/98:93 om barnkonventionen och dess förverkligande

Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat socialministern dels vilka åtgärder regeringen vidtagit för att barnkonventionen skall omsättas i det praktiska kommunala arbetet, dels vilka åtgärder regeringen planerar att vidta för att barnkonventionens ställning och genomförande skall förstärkas i kommunerna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara interpellationen.

Jag vill inledningsvis framhålla att arbetet med att förankra det synsätt som genomsyrar barnkonventionen är långsiktigt. Barnkonventionen skall vara ett verktyg i arbetet att gradvis förbättra barns villkor.

I syfte att sprida information om barnkonventionen och därmed följa åtagandet i artikel 42 avsatte regeringen under perioden 1990–1993 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att ge ideella organisationer möjlighet att sprida kunskap om konventionens bestämmelser och principer. Under perioden fick 34 organisationer medel för projekt kring barnkonventionen. Dessa organisationer har gjort betydande insatser för att föra ut information om konventionen. Informationen har i första hand nått ut till de egna organisationerna men också till barn och ungdomar genom lärare, och till olika personalgrupper framför allt inom barnomsorg och skola.

En ny myndighet, Barnombudsmannen, inrättades och började sin verksamhet den 1 juli 1993. Myndigheten har till uppgift att bevaka barns och ungdomars rättigheter och intressen, och den skall särskilt följa upp hur Sverige lever upp till barnkonventionen.

Under läsåret 1994/95 gjordes från Socialdepartementets sida en central satsning inom skolan på information om barnkonventionen. Socialdepartementet anslag medel och stod tillsammans med BO, Rädda Barnen och Tidningen i Skolan bakom en tävling, vars syfte var att eleverna skulle lära känna barnkonventionen genom att själva arbeta aktivt med den.

I vårt land är tillämpningen på den kommunala nivån av stor betydelse för hur konventionen omsätts i praktisk handling. Att göra barnkonventionen till en naturlig del i det kommunala planeringsarbetet är därför av stor vikt för genomförandet av barnkonventionen. Aktiviteterna kring och intresset av stöd i arbetet med barnkonventionen förefaller ha ökat under de senaste två åren.

Barnombudsmannen har som ett verksamhetsmål att verka för att kommunerna använder barnkonventionen som ett praktiskt redskap i arbetet med barn. Detta är ett långsiktigt arbete. Barnombudsmannen har därutöver haft i uppdrag att utarbeta en särskild idéskrift riktad till politi-

ker och tjänstemän i kommuner och landsting. Denna idébok, *Ett steg framåt för barnkonventionen*, har nyligen överlämnats till mig.

I november 1996 fattade regeringen beslut om ytterligare en stor informationssatsning om barnkonventionen. 20 miljoner kronor ur Allmänna arvfonden har ställts till Socialdepartementets förfogande. Medlen skall användas till projekt i frivilligorganisationernas regi som syftar till att öka kunskaperna hos förtroendevalda och anställda i kommuner och landsting. Jag har nyligen fattat beslut om medel till de tre första projekten i denna satsning. Det har kommit många bra ansökningar om projektmedel, och beslut om dessa kommer att fattas under den närmaste tiden.

Barnkommittén har analyserat hur svensk lag och praxis förhåller sig till barnkonventionens bestämmelser. Kommittén lämnade sitt betänkande sommaren 1997. Betänkandet är föremål för en mycket omfattande remissbehandling, som slutförs i dagarna. Därefter skall remissvaren sammanställas och beredas vidare inom Regeringskansliet. Regeringen kommer därefter att lämna en proposition till riksdagen.

Anf. 17 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Först vill jag tacka Maj-Inger Klingvall för svaret. Beroende på alla helger och den vila som vi alla behövde och längtade efter har det hunnit gå en tid sedan jag skrev min interpellation, men dess ärende är precis lika aktuellt och berättigat i dag som i november.

Frågan om barnkonventionen är ett exempel bland flera frågor i vilka det egentligen inte råder någon målkonflikt eller någon annan sorts motsättning mellan oss kristdemokrater och regeringen. Vi är alla överens om dess värde och även om målen. Men nu handlar det om *hur* och *när* vi skall kunna förverkliga konventionen och fylla den med innehåll och gå från vackra ord till konkret handling. Det finns många instrument att arbeta med. Det ena tror jag inte behöver utesluta det andra. Tvärtom kan det många gånger vara bra med litet olika vinklar som kan komplettera varandra.

Fru talman! Jag är litet beklämd över att se statistiken från i höstas om vilken genomslagskraft barnkonventionen hade fått. Det är snart åtta år sedan Sverige ratificerade konventionen, och man tycker att ett sådant viktigt dokument borde ha trängt in i verksamheten snabbare. Så har det inte blivit, och vi har då det läge vi har. Det gäller som jag sade att vi på olika sätt försöker påskynda det här arbetet.

Personligen tror jag liksom mitt parti att hela samhället måste utformas utifrån barns behov på ett helt annat sätt än vad som är fallet. Väldigt mycket av lagstiftning och de paragrafer och tillämpningsföreskrifter vi har utgår faktiskt från vuxenvärlden. Vi behöver därför få en metersperspektivet eller 50-centimetersperspektivet ännu klarare.

Jag vet att många ideella organisationer har arbetat mycket med de här frågorna och att de träffar berörda ministrar med jämna mellanrum. Jag skulle vilja fråga vilka signaler Maj-Inger Klingvall får vid de här mötena, om de här organisationerna känner att de får ordentligt med genomslag och respekt för sitt arbete eller om det är trögt och jobbigt. Det är trots allt ganska stora pengar som har satsats under de här åren. Det är naturligtvis fantastiskt bra att den här verksamheten årligen får

Prot. 1997/98:52
20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

pengar, men det handlar också om ifall den verkligen får ett genomslag. Detta är min första fråga.

Jag skall i mitt nästa anförande också tala litet om familjen, något som jag tror att Maj-Inger Klingvall har förväntat sig att jag skall göra.

Anf. 18 CARINA HÄGG (s):

Fru talman, statsrådet och interpellanten! Barnens ställning har varierat under historiens gång och geografiskt. Det krävs ett oförtröttligt arbete för att kunna värna barnen, och vi måste lyssna mycket mer på barnen. De ökade möjligheterna till elevinflytande i skolan är ett utmärkt sätt att ytterligare lyssna på barnen, men det är förvånande att inte fler kommuner aktivt medverkar till att ungdomsråd inrättas.

Den italienska statsstaden Venedig förbjöd redan år 1396 barn under 13 år att arbeta. Nu, 600 år senare, finns enligt organisationen Anti-Slavery International minst 42 stater som kränker slaveriförbudet i internationella sammanhang. Internationella arbetstagarorganisationen ILO har försökt bedöma barnarbetets omfattning. ILO uppskattar att det fanns i genomsnitt 78,5 miljoner ekonomiskt aktiva barn i världen 1990, varav ca 70,9 miljoner var mellan 10 och 14 år. Totalt arbetar 13,7 % av barn i den åldersgruppen. Andra seriösa organisationer uppger att uppemot 250 miljoner barn utnyttjas. Som prostituerade arbetade 2 miljoner barn. Som vi vet utnyttjas dessa barn även grymt av svenskar, och det finns de som gynnas ekonomiskt av de här transporterarna, nämligen resebolag, hotell och liknande.

Att barnkonventionen även berör barn utanför vårt kommunala gränsområde och landsgränserna gör att vi måste ha ett internationellt perspektiv även på denna fråga. Jag har förstått att FN-förbundet gärna ställer upp och delar med sig av sina kunskaper om barnkonventionen lokalt. Det finns även andra frivilligorganisationer som ser ett värde i att delta i den kommunala processen med att implementera barnkonventionen i verksamhet och attityder.

Det är svårt att studera utvecklingen vad gäller barnarbete, bl.a. på grund av att många berörda länder inte har tillgänglig information. De berörda företagen är mindre benägna att öppet tala om i vilken omfattning de använder sig av barnarbete. Frihet för kapital, inga sociala regelverk, bristande demokrati, fattigdom och en oorganiserad arbetsmarknad påverkar barnarbetarnas situation.

När arbetslösheten sköt fart under den borgerliga regeringsperioden besökte jag några skolor med yngre elever, och man sade då väldigt tydligt ute på skolorna att man märkte att eleverna var oroligare. Vi har också kunnat se en ökad efterfrågan bl.a. på barnpsykiatrisk hjälp. Det märks oerhört snabbt, långt innan det är mätbart. Barnens omgivning påverkar alltså barnen oerhört mycket, och kampen mot arbetslösheten är därför viktig även för barnen.

Vi får hoppas att implementeringen av barnkonventionen kommer att märkas i de ekonomiska prioriteringar som de olika partierna gör lokalt. Det finns många oklarheter vad gäller hur en del partier ställer sig. Man talar om att prioritera barnen, men i konkreta handlingar såsom budgetprioriteringar, syns det inte alltid.

Det är bra att Barnombudsmannen nu tar fram en skrift, och det är viktigt att man då tillvaratar alla möjligheter till en bred debatt om bar-

nens villkor. Med tanke på de pengar som finns avsatta skulle jag vilja fråga ministern om man ute i kommunerna med fördel kan knyta ihop implementeringen av barnkonventionen med den ökade medvetenheten om barnarbete. Man kan lokalt ta debatten med näringslivet, ta dialogen med handeln och lyfta fram frågan i samband med inköp. Kan man koppla ihop detta med konsumentrådgivningen? Kan det vara något för vänortssamarbete? När vi har en bred debatt och folk har intresse för barn är det viktigt att frågan inte splittras upp för mycket. Den formella implementeringen är förstås en sak, men när man arbetar med barnfrågan är det också viktigt att man höjer medvetenheten och knyter ihop arbetet på flera olika plan. Jag skulle vilja se en bredd i det här, och jag skulle gärna vilja höra Maj-Inger Klingvalls inställning till det.

Anf. 19 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Också jag tackar statsrådet för svaret och interpellanten för att hon har framställt interpellationen.

Det är som sagt flera år sedan vi godkände barnkonventionen, och statsrådet sade att det handlar om ett långsiktigt arbete. Men även ett långsiktigt arbete kräver mycket av incitament från dem som har ansvaret för att införa barnkonventionen i det svenska samhället. Jag upplever att man från regeringshåll ända från början har varit för litet engagerad i själva diskussionen kring vad barnkonventionen står för värdemässigt.

Det gäller att vara ute överallt i samhället och i kommunerna och diskutera med kommunerna hur prioriteringar skall ske om man skall kunna sätta barnets bästa i fokus. Ibland måste man nästan skruva om uppe i hjärnkontoret för att riktigt förstå barnperspektivet och inte alltid utgå ifrån sitt eget vuxenperspektiv.

På sistone har vi ju kunnat läsa om några exempel på barn som inte har klarat av sin skolgång därför att de har haft diagnosen DAMP eller något liknande. Där har skolan upplevt att de har varit jättejobbiga. Då har man dragit slutsatsen att hemmet har falerat och tagit dem från familjen som kanske har varit de enda som har klarat av att sköta det här barnet. Genom att man då inte har fokuserat på barnet utan på organisationers möjligheter att klara av sina uppgifter har man gjort fel prioriteringar. Den här debatten är faktiskt väldigt viktig.

Man ropar på mer resurser, men det hjälper inte med mer resurser om man inte förstår vad barnkonventionen står för. Man kan få mer och mer resurser, men om man inte klarar av att prioritera och vet vad det innebär att sätta barnets bästa i fokus hjälper det inte med mer resurser. Då fortsätter man att prioritera fel.

Jag håller med om att pengarna till frivilligorganisationerna har haft en oerhört stor betydelse och fortfarande har det. Utan deras och barnrättsorganisationers jobb skulle inte barnkonventionens ställning vara vad den är i dag. Då hade man inte haft den insikt som man har i dag. Jag tycker att de gör ett alldeles utmärkt jobb. Men det räcker inte med att frivilligorganisationer jobbar med de här frågorna.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Maj-Inger Klingvall om det inte är möjligt att statsrådet och flera statsråd – eftersom det här tränger in i flera samhällsområden är det inte bara ett statsråds ansvar att barnkonventionen tillämpas – går ut och deltar i den här värdediskussionen om vad barnkonventionen står för. Vi måste ställa oss frågan vad det innebär för mig

som statsråd, som riksdagsledamot, som rektor eller som förälder. Det är då man levandegör den attityd mot barn som man måste ha om man skall kunna leva upp till barnkonventionen. Jag efterlyser mer av dessa incitament. Det har betydelse för kommunala beslutsfattare om statsråd far ut och deltar i debatten. Då blir det mer påtagligt, och då klarar man kanske också av att göra de skarpa prioriteringar som faktiskt krävs ibland.

Jag tycker att Carina Hägg väldigt fint beskrev det helhetsperspektiv som krävs. Alla är faktiskt inblandade i detta. Rädda Barnen utbildar bl.a. militär som skall fara till Bosnien. För att klara ut olika problem krävs det att man har insikter om barnkonventionen även där. Därför räcker det inte bara med familjen och skolan, utan det krävs allas engagemang för att man skall klara tillämpningen av barnkonventionen.

Anf. 20 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Vi moderater tycker också att det är bra att den här frågan kommer upp till diskussion. Det har slagit mig och oss att barnkonventionen egentligen har fått en väldigt liten genomslagskraft. Jag gör bara den enkla jämförelsen med t.ex. Agenda 21. Arbetet med dessa skulle dras i gång ungefär samtidigt. Barnkonventionen kom faktiskt före. Alla kommuner håller nu på att aktivt arbeta med Agenda 21 ur ett underifrånperspektiv. Det bör man göra med barnkonventionen också. Det är ju viktigt att den förankras överallt bland medborgarna. Nu håller man på med Agenda 21 och tar fram dokument. Jag vill inte påstå att det är dokument som är det viktiga, utan det är ju förankringen.

Man borde ha haft en chans att göra på precis samma sätt med barnkonventionen, men det har inte blivit så. Egentligen kan man undra varför det inte har blivit så. Jag påstår inte att det är kommunerna och det offentliga som har huvudansvaret. Det är det inte, utan det behövs en bred förankring. Men någon måste ändå dra i gång det hela och börja försöka sprida kunskaper. De frivilliga organisationerna har fått ganska mycket pengar. Det är jag medveten om. Frågan är hur mycket vi medborgare har fått del av den kunskap de har. Än så länge har det säkert varit precis som statsrådet säger, nämligen att de har informerat ganska mycket inåt. Det finns undantag.

Jag kan ta ett exempel från min egen kommun, Haninge kommun. Där drog en eldsjäl med anknytning till Rädda Barnen i gång i höstas. Vi hade två helger i kommunen. Den ena helgen var barnens, och den andra var de vuxnas. Vi hade runda-bords-samtal och diskuterade vad man skulle kunna göra tillsammans. Det var en startpunkt i min kommun som fick politikerna att vakna och inse att de kanske skulle göra något för att införliva detta i kommunens arbete. Det viktiga för mig är att det blir en diskussion bland alla medborgare. Det är det som behövs. Men jag saknar att ingen har tagit på sig ansvaret för att det görs ett riktigt avstamp för att dra i gång detta. Som jag upplever det, har det inte funnits något riktigt gemensamt avstamp för detta på samma sätt som det kanske fanns för Agenda 21, för att jämföra dessa två saker.

Jag hoppas kanske att statsrådet skall säga att trots att det har gått nästan tio år skall vi försöka få det här avstampet nu för att komma vidare och få den riktigt breda förankringen och diskussionen med medborgarna och kanske inte bara med dem som redan är frälsta. Man kan ju säga att

en del av frivilligorganisationerna redan är frälsta. För mig är det viktigt att vi nu kommer i gång.

Jag tycker att Chatrine Pålsson inte riktigt har fått svar på sin första fråga om vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att omsätta barnkonventionen i det praktiska kommunala arbetet. Där känner jag att hon kanske inte har fått svar, men det kanske kommer under debatten.

Som moderat skulle jag också kunna prata ganska mycket familjepolitik. Jag tänkte kanske inte göra det. Det beror på vad som händer i nästa inlägg om jag får en chans att göra det. Men jag tycker att det är viktigt att vi kommer i gång. Låt mig upprepa min konkreta fråga igen så att statsrådet inte missuppfattar den. Blir det något riktigt avstamp nu, trots att det har gått nästan tio år sedan det borde kommit?

Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Tack för ett antal engagerande inlägg! Det är viktigt. Det är ett viktigt steg att vi är många som är engagerade i den här frågan.

Jag är glad över att vi har samma målsättning, Chatrine Pålsson. Jag tror att man kan säga det om samtliga som har deltagit i debatten. Vi har samma målsättning.

Men Chatrine Pålsson sade att vi inte är överens om hur och när.

Låt mig först nämna något om när. Jag ser det här som ett långsiktigt arbete där vi tar steg för steg. Barnkonventionen får i allt större grad genomsyra kommunerna, om vi nu koncentrerar oss på dem. Interpellationen handlar ju om kommunernas arbete och införlivande av barnkonventionen.

Däremot är jag mer tveksam när Chatrine Pålsson säger att vi inte är överens om hur. Jag vill gärna ha exempel på det.

Chatrine Pålsson frågade vilka signaler jag får från de organisationer som arbetar på det här området. Det är varierande signaler. Men det är kanske bättre att fråga organisationerna själva hur de upplever sitt arbete.

Jag vill skicka i väg en väldigt viktig signal från regeringen att den första delen av steg två när det gäller barnkonventionen är satsningen på 20 miljoner till frivilligorganisationerna. Det är en betydelsefull signal från regeringen att detta är ett område som vi prioriterar och tycker är oerhört viktigt.

Görel Thurdin säger att fler behöver gå in i värdediskussionen. Det är väl en alldeles utmärkt tanke. Vi behöver vara många som går in i den här värdediskussionen på olika nivåer. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi politiker finns med i den här debatten. Jag tycker att det är mycket bra att Görel Thurdin som ordförande i en mycket stor och betydelsefull ideell organisation är otålig och inte är nöjd med regeringens insatser. Så skall det vara. Så skall frivilligorganisationerna jobba. De skall vara otåliga och hänga på hela tiden.

Vi talar om att delta i den här värdediskussionen. Låt mig då djupdyka till ett exempel som jag också tycker är viktigt att lyfta fram. Hur jobbar man faktiskt i kommunerna? Jag har fått en beskrivning av Hässleholms kommun. I augusti 1997 lade de fram en rapport som hette *Öppna dörrar för barn och ungdomar i Hässleholms kommun*. Det var en kartläggning av barns och ungdomars situation som har genomförts. Den innehåller olika uppgifter om barn och unga och också exempel på väl fungerande verksamheter.

Den här kartläggningen omfattar allt från befolkningsstatistik till fakta om barnomsorg, utbildning, barn och ungdomar med särskilda behov, omhändertagande, drogmissbruk, kriminalitet osv.

I rapporten finns också olika röster. Det är ungdomar och det är yrkesverksamma och andra vuxna som möter barn och ungdomar. Både möjligheter och problem kommer fram i rapporten, och tänkbara lösningar presenteras. Kommunen har också öppnat en Internetsida som uppmanar barn och ungdomar att höra av sig till Hjäkon.

Så visst pågår det mycket inspirerande arbete ute i kommunerna, och jag tycker att det också är viktigt att lyfta fram det i en sådan här diskussion.

Till Carina Hägg vill jag bara säga några korta ord när det gäller hennes tanke om att detta är en helhet. I fråga om de projektansökningar som nu skall behandlas har organisationerna avgjort innehållet i sina projekt. Det är de som bestämmer hur man vill söka pengar och hur man vill arbeta, och sedan behandlas det hos oss.

Anf. 22 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag vill säga till Maj-Inger Klingvall att jag tror att det är mycket farligt att enbart inrikta sig på långsiktig planering när det gäller förverkligande av FN:s barnkonvention. Jag tror att det är nödvändigt att se det akuta läget, att se alla barn som i dag tyvärr inte mår bra. Vi vet att rent fysiskt mår svenska barn internationellt sett mycket gott och har gjort det under senare år. Men psykiskt är det inte lika bra. Vi har sett utredningar om att barn saknar kontakt med vuxna. Jag tror att man behöver arbeta både långsiktigt och kortsiktigt, och jag tror egentligen att Maj-Inger Klingvall också tycker det.

När det gäller problemet med att vi inte är riktigt överens om hur, vill jag säga att det just handlar om hur vi ser på familjen. I inledningen av barnkonventionen står det att familjen är den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmar. Den är särskilt viktig för barnens utveckling och välfärd, och den bör ges nödvändigt skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället. Man erkänner att barnet för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet bör växa upp i en familjemiljö i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse.

Det är ju just den här grundläggande synen på familjen som en oerhört viktig del för barns uppväxt som Maj-Inger Klingvall och jag har diskuterat och debatterat under ganska många år. Jag tycker att det måste sägas många gånger att vi ger möjlighet för familjerna, för föräldrarna, att vara föräldrar och att utgöra en fantastisk resurs för sina barn när de är små och även senare när de är stora.

Sedan är det så att i kommunerna vill hela 82 % ha mer stöd för att kunna förverkliga barnkonvention. Det är näst intill katastrof, tycker jag. Efter åtta år är 82 % osäkra på hur de skall kunna förverkliga det som Sveriges riksdag har beslutat. Det är tur att det inte är så inom alla områden, för då skulle det vara väldigt svårt att styra landet.

Jag vill fråga Maj-Inger Klingvall: Ger inte de här 82 % en signal, precis som en kollega sade, att göra ett avstamp? Nu gör vi ett avstamp för att vi skall kunna förverkliga det här.

Det handlar också om Barnombudsmannen, Louise Sylwander, som jag tycker är en utomordentligt duktig kraft. Hon har nu arbetat i några år, sedan 1993 tror jag, och jag vill fråga: Hur många av de förslag som Louise Sylwander har fört fram har regeringen beaktat under senare år? Några av dem finns i den bok som jag här visar upp för kammarens ledamöter. Louise Sylwander har gett ut en bok för varje år under åtminstone de senaste tre, fyra åren där hon har sagt vad hon tycker.

Det finns alltså förslag, och jag vill fråga Maj-Inger Klingvall: Om vi nu skall få fart på det här arbetet, är regeringen då beredd att visa att man verkligen vill ta de här förslagen till sitt hjärta? Har man förtroende för att Louise Sylwander förstår på vilket sätt barnens bästa kan förverkligas i det svenska samhället?

Anf. 23 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Statsrådet! Det har gjorts jämförelser med Agenda 21-arbetet. Det är bra på ett sätt. Arbetet med Agenda 21 fungerade i början så att det var några eldsjälar, en tapper, trogen skara, som höll på med de frågorna. Det tog ganska lång tid innan arbetet växte och blev något stort, innan det kom att omfatta många.

Jag tror att det är så med barnkonventionen. Det har tagit litet tid. Man har sökt sina vägar. Det har varit eldsjälar som har hållit på med det. Men nu är man på väg att börja arbeta med frågorna på bredden. Så jag är väldigt förhoppningsfull när det gäller det här arbetet.

Men på en annan punkt är jag kanske mer frågande. När man har arbetat ett tag med de här frågorna är det på samma sätt som med Agenda 21-arbetet – det finns mycket politisk, ideologisk och ekonomisk sprängkraft i detta. Det går bra så länge vi skall sortera soporna hemma i köket. Men när det handlar om att prioritera om ekonomiska resurser i samhället blir det mycket svårare.

På samma sätt tror jag att det kan vara med barnkonventionen. Det kan vara ett hinder att det finns de som inte är beredda att satsa, från det som vi brukar kalla de hårda sektorerna till de mjuka. Det är svårt att få den ekonomiska omställning som måste till om man skall sätta barn i fokus mer än bara i ord.

Jag skulle vilja höra statsrådets uppfattning om det här. Jag undrar om hon tror att detta kan vara ett hinder. Jag tänker på den ekonomiska sprängkraft som ligger i att arbeta med barnkonventionen på sikt.

Anf. 24 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Det som jag tror måste ske ute i samhället, och som har skett i vissa kommuner som har tagit tag i frågan, är att kommunerna öppnar sig utåt. När man i den folkrörelse som jag företräder, Rädda Barnen, har jobbat med de här frågorna har man upplevt att det ibland har funnits en slutenhet och en ovilja att tillmötesgå, diskutera och ta fram information om det som görs. Det har antagligen också funnits en rädsla för att gå in i en diskussion.

Så det gäller att få kommunerna och även tjänstemän som kanske har jobbat länge och som vill försvara sina gamla positioner att öppna sig i de här frågorna. Det gäller att få alla att våga diskutera och kanske att våga erkänna att man har gjort fel i vissa fall.

Jag efterlyser också fortfarande ett avstamp, eller i varje fall ett tydligare initiativ från regeringen, så att det inte bara är frivilligorganisationerna som skall dra lasset. Det tror jag inte heller att statsrådet har menat.

Så gjorde vi faktiskt när det gällde Agenda 21. Vi hade möten regionvis. Vi hade möten med i princip varenda kommun, med representanter och med experter, för att just diskutera vad Agenda 21 står för, vad det innebär och vad det kan innebära.

Man måste också göra det litet lustfyllt. Det måste vara roligt att diskutera. Det får inte bara vara tungt. Det får inte kännas som om det läggs på en massa ansvar, utan det måste också vara en utmaning, fyllt av liv och glädje.

Det gäller också att lyssna på barnen. Det är vi dåliga på, allihop. Det har också framkommit när Rädda Barnen har gjort undersökningar att det är svårt att få folk att lyssna på barnen. Det är det även i skolans värld. Vi vet att på högstadiet och gymnasiet lyssnar man inte.

Så det finns många saker som jag förväntar mig att regeringen tar initiativ till för att verkligen sätta fart och stötta frivilligorganisationerna.

Anf. 25 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Mycket av det här handlar ju, om jag återigen får jämföra med Agenda 21, om attitydförändringar. Det handlar om att våga se saker på ett annat sätt och att våga släppa loss. Det handlar kanske inte alltid om resurser, utan om just attitydförändringar och om att våga släppa loss på ett annat sätt.

Det handlar kanske också, precis som Chatrine Pålsson säger, om att se den resurs som familjen är. Men då måste man också ge familjen en ärlig chans att vara familj och att kunna fatta många beslut vid köksbordet. Familjen får inte hela tiden vara hänvisad till politiska beslut. Politiska beslut har oftast större betydelse för familjen än de beslut man fattar själv vid köksbordet. Det är klart att man i en familj inte kan känna trygghet om man inte har sitt och sina barns liv i sina egna händer, utan hela tiden är hänvisad till politiker.

Jag tänker dock inte fortsätta den debatten. Jag hade hoppats att statsrådet skulle beröra den konkreta fråga jag hade, nämligen frågan om ett riktigt avstamp. Alla andra som har deltagit i debatten har också berört det. Jag känner att detta saknas. Som medborgare har jag aldrig upplevt att Sverige har införlivat barnkonventionen. Vad har hänt sedan? Vi har aldrig känt av det.

Med Agenda 21 var det så tydligt. Det fanns i marknadsföring och på TV. Överallt fanns det med och genomsyrade arbetet. Därför gjorde jag denna jämförelse. Jag tycker, även om det nu har gått nästan tio år, att man kan göra detta avstamp och försöka komma i gång. Det behöver vi. Barnen är värda att vi gör det här för dem. Alla de kommuner som nu inte känner att de har kommit i gång skulle få en chans att förstå vad det här är och kunna delta om regeringen aktivt säger: Nu drar vi i gång det här.

Jag kommer inte att kunna gå upp i talarstolen igen, men jag hoppas att statsrådet i sina ytterligare inlägg ger någon synpunkt på det här att försöka göra ett avstamp för barnkonventionen.

Anf. 26 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Nej, Chatrine Pålsson, det är inte med långsiktig planering utan med ständig planering och långsiktigt, ständigt pågående arbete som jag tror att vi kan nå fram. En extra injektion i detta ständigt pågående arbete var när vi tydligt kunde avsätta 20 miljoner till frivilligorganisationerna för att få en ytterligare skjuts på det här väldigt viktiga arbetet.

När det gäller det här med att 82 % av kommunerna vill ha mer kunskap och mer stöd tror jag att bl.a. den idébok från Barnombudsmannen som kom förra året kan vara ett viktigt hjälpmedel, tillsammans med ett antal projekt som kommer att komma i gång under 1998 och som frivilligorganisationerna är ansvariga för.

Självklart har också Barnombudsmannen en väldigt viktig funktion i det här arbetet. Vi får inte glömma bort det. Dels skall Barnombudsmannen informera om barnkonventionen och uppmärksamma att Sveriges åtaganden följs, dels skall hon genom kontakter med barn och ungdom samverka med myndigheter och organisationer och aktivt verka för barns och ungdomars rättigheter. Hon skall också följa det forskningsarbete som rör barn och ungdom.

Precis som Chatrine Pålsson säger lämnar Barnombudsmannen varje år en rapport till regeringen om barns och ungdomars situation där frågor som behöver övervägas av regeringen lyfts fram. Regeringen överväger naturligtvis alla förslag som Barnombudsmannen kommer med. Ett konkret exempel är det som Barnombudsmannen tog upp i 1996 års rapport, nämligen frågan om lämplighetsprövning av personer som arbetar inom skola och barnomsorg. Där är en utredning tillsatt, som skall vara klar med sitt arbete den 30 april.

En annan viktig fråga som jag tror kommer att få betydelse är Barnombudsmannens uppdrag för verksamhetsåret 1998 att genomföra en kartläggning av hur centrala myndigheter arbetar med barnkonventionen. Här skall Barnombudsmannen lämna ett svar i höst, den 30 november.

Det pågår alltså ett arbete som jag tror kommer att ha stor betydelse på lång sikt. Vi ser förändringarna steg för steg. Jag tycker också att den rapport som Barnombudsmannen har lämnat med några års mellanrum om hur kommunerna arbetar med barnkonventionen, *På spaning efter barnkonventionen*, visar den här gradvisa förändringen: Vi når hela tiden resultat.

Självklart tar vi också viktiga steg framåt varje gång vi står här och pratar om barnkonventionen, varje gång man pratar om barnkonventionen i fullmäktigeförsamlingar ute i Sverige och varje gång som en barnorganisation är med och ordnar aktiviteter av skilda slag. Det skall vi också se. Men otålighet är alltid bra. Den skall också driva oss framåt.

Anf. 27 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Ja, det är väldigt bra att otålighet är en språngbräda framåt. Men jag skulle ändå önska – önska får man ju alltid, även om det är ett tag sedan det var jul – att det verkligen bleve ett riktigt avstamp, här och nu, så att 1998 i hela vårt land blev ett barnens år där barnen själva kände på olika nivåer att vi vill plädera för deras välbefinnande på alla sätt – att de får vara med i besluten, att de får tycka till och att det fattas beslut som är positiva för dem, t.ex. i skolan. De kanske även kan få delta

Prot. 1997/98:52

20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

i politiska församlingar ibland. Jag har läst att Barnombudsmannen tycker att man skulle kunna låta dem få komma till kommunen, att man skulle öppna för att barn får tycka till där. Det tycker jag är ett väldigt spännande uppdrag.

Eftersom Barnombudsmannen i 1997 års inläga föreslår att regeringen fastslår en nationell strategi för barnkonventionens genomförande på kommunal nivå för att uppfylla sitt åtagande enligt konventionen vill jag fråga Maj-Inger Klingvall om regeringen har gjort det eller om man ämnar göra det, om man på olika sätt verkligen vill få skjuts på arbetet. Jag tror inte att vare sig regeringen eller oppositionspartierna känner sig nöjda med att det inte har hänt mer. Jag skulle därför vilja föreslå att en nationell strategi får genomsyra arbetet, så att barnen känner att det är deras år 1998. Först då kan vi prata om en införlivning, en ratificering, av FN:s barnkonvention.

Anf. 28 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag vill ha barnens år alla år, inte bara 1998. Jag tror nog att vi egentligen är rätt överens om att det är så vi vill arbeta. Vi vill se att vi verkligen får resultat för framtiden. Allt det som pågår, de satsningar som görs, bidrar också till att vi får ett bättre resultat. Vi börjar märka att barnkonventionen får effekter.

Jag tycker också att det är viktigt att understryka att det viktigaste inte är *hur* vi arbetar, vilka verktyg vi använder, utan det är resultatet. Detta är också litet grand ett svar till Marietta de Pourbaix-Lundin. Jag ser resultatet som oerhört viktigt, och resultatet är naturligtvis bra villkor för barnen, att barnen skall få goda uppväxtvillkor. Vi får inte glömma bort vad det är vi vill uppnå i vår strävan att hitta bra arbetsmetoder och bra arbetssätt. Det är ändå det som är det absolut viktigaste.

Jag har under min tid i regeringen som ansvarig för allmänna barnfrågor mött väldigt många engagerade människor i vårt land. Jag har också mött många goda idéer, också projektidéer, som man vill arbeta med. Därför känner jag tillförsikt när jag tänker framåt. Jag är övertygad om att den process som i så hög grad är i gång för att genomföra barnkonventionen kommer att fortsätta. Kanske kommer den också att innebära att vi kan ta längre kliv än de steg som vi kan uppleva att vi tar i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1997/98:65 om sjömansskatten

Anf. 29 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Kent Olsson har frågat mig om regeringen är beredd att ta initiativ till att riksdagens beslut om avskaffande av den särskilda sjömansskatten från den 1 januari 1998 skjuts upp.

Den särskilda sjömansskatten har numera avskaffats. Regeringen kommer självfallet att noga följa vilka effekter omläggningen av beskattningen av sjömän får och vid behov återkomma till riksdagen med förslag till de åtgärder som bedöms påkallade. De nya bestämmelserna har endast

varit i kraft sedan årsskiftet, och det är därför ännu för tidigt att uttala sig om eventuella behov av förändringar.

Riksdagen har nyligen beslutat (bet. 1997/98:SkU14, rskr. 1997/98:105) att en särskild dispensbestämmelse som gällde i sjömansskattelagen fortfarande skall gälla i tillämpliga delar i fråga om lastfartyg som vid utgången av år 1997 omfattades av ett dispensbeslut. Bestämelsen gav Sjömansskattenämnden möjlighet att medge att anställda ombord på ett fartyg beskattades efter reglerna för närfart, trots att sjömansskattelagen enligt huvudregeln inte var tillämplig på grund av att fartyget inte huvudsakligen gått i sådan fart. I enlighet med de uttalanden som gjordes vid riksdagsbehandlingen avser regeringen att närmare se över reglerna om klassificering av fartyg och fartområden, vilka i sin tur är avgörande för om de anställda ombord skall omfattas av de särskilda beskattningsregler som gäller för sjöinkomster, och återkomma till riksdagen med förslag till lösning i lämpligt sammanhang.

Anf. 30 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag skall be att få tacka ministern för svaret.

Den här debatten sker vid en ganska konstig tidpunkt. Jag väckte interpellationen i slutet av november, men av olika skäl har ministern och jag inte kunnat hitta någon annan tid än denna. Under tiden hann riksdagen tyvärr fatta beslut om sjömansskatten. Det skedde i december 1997.

Beslutet att avskaffa sjömansskatten fattades trots att regeringen och riksdagsmajoriteten inte var omedvetna om följderna. Samtliga sjöfack hade gemensamt uppvaktat regering och riksdag om vad detta skulle innebära för svensk sjöfart. De varnade för vad som skulle ske i avtalsrörelsen – att det skulle krävas åtskilliga procent i lönehöjningar. De varnade för att svenska rederier skulle flytta utomlands, alltså att de inte bara skulle flagga ut sina fartyg utan att de också skulle flytta hela verksamheten utomlands. De varnade för att befäl skulle säga upp sig. Flera rederier redovisar nu att 20–30 % av befälen har sagt upp sig. Det är huvudsakligen fråga om seniorbefäl med en övervikt på maskinchefer och förste maskinister, dvs. de kategorier som det råder störst brist på. Om befälen flyttar utomlands finns det sannolikt inte tillräckligt med erfaret befäl för att fylla dessa luckor. De stora vinnarna på detta riksdagsbeslut är tyvärr de utländska, och framför allt de norska, rederierna.

I skatteutskottets betänkande påpekades det att övergången från sjömansskatt till landskatt skulle vara kostnadsneutral för sjömännen. Men för de allra flesta blir detta inte kostnadsneutralt. Förlusten kan enligt Fartygsbefälsföreningen bli upp till 40 000 kr per år. Vad säger skatteministern till dessa sjömän? Anser skatteministern att detta är kostnadsneutralt enligt propositionen och enligt riksdagsbeslutet? Varför tar ministern inte hänsyn till vad helt eniga fack säger? Och varför tar skatteministern inte näringens åsikter och farhågor på allvar? Man måste tyvärr fråga om ministern är riktigt intresserad av att vi har en svensk sjöfart.

Jag skall göra ett tillägg till detta som inte har med debatten att göra genom att säga att jag också är litet orolig över vad som sker på fiskets område, där ett enigt skatteutskott tidigare har sagt att det förväntas att regeringen återkommer med förslag till ett yrkesfiskeavdrag.

Mina frågor till ministern är följande: Vad säger skatteministern till de människor som nu får en skattehöjning trots att detta skulle vara skat-

Prot. 1997/98:52
20 januari

Svar på
interpellationer

***Fel! Okänt
växelargument.***

teneutralt? Vad säger skatteministern när det från redarhåll och från fackligt håll sägs att vi riskerar en utflaggning och att vi får en näring som får stora problem? Jag skulle vilja ha svar på detta från ministern.

Anf. 31 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vi har haft en särskild sjömansbeskattning sedan slutet av 50-talet. Den kom till genom ett gemensamt nordiskt initiativ. I dag har Finland, Norge och Danmark avskaffat sina särskilda sjömansskattesystem. Det har även Sverige gjort nu. I stället har vi infört reduktion och avdrag. Avsikten med dessa är att staten inte skall tjäna några extra pengar. Det är inte av statsfinansiella skäl som detta görs utan för att vi skall komma bort från den typen av särlagstiftning som har funnits. I skattereformen strävade man efter att ta bort sådan lagstiftning. Avsikten har alltså inte varit att förstärka statskassan. Detta beslut skall så långt som möjligt vara kostnadsneutralt för dem som tidigare har haft sjömansskatt.

För sjömän som får sin lön som månadslön är omläggningen så neutral som det bara är möjligt. Riksdagen fattade också beslut strax före jul om att utöka möjligheterna till avdrag och reduktion med 1 000 kr vardera. För dem som har månadslön är detta kostnadsneutralt så långt som möjligt, och för många innebär det en något bättre situation än tidigare.

De som har tagit ut stora delar av sin lön i engångsbelopp kan däremot få en negativ effekt. Det beror på att man har anpassat sitt lönesystem så att det så långt som möjligt använder det system som sjömansskattelagstiftningen gav, dvs. att maximera möjligheten att ta ut inkomster med låg beskattning. Då har man styrt sitt lönesystem till att ge stora engångsbelopp. Nu är verkligheten annorlunda.

Nu har vi inlemmat sjömännen i det vanliga skattesystemet. Jag är säker på att också lönesystemet efter hand kommer att anpassa sig till den nya verklighet som gäller. Men det är mycket svårt att konstruera ett nytt system som skall vara en del av den vanliga inkomstbeskattningen och ta hänsyn till de stora engångsbeloppen för att få samma effekt som tidigare. Jag tycker att det är viktigt att man så långt som möjligt skall ha neutrala skatteregler. Skattesystemet skall inte användas för att i sig stödja särskilda yrkesgrupper och särskilda branscher inom landet. Det blir ett mycket konstigt skattesystem.

Kent Olsson vill ha särskild sjömansskatt. Han vill också ha ett särskilt yrkesfiskaravdrag. Jag är säker på att om vi diskuterade vidare skulle det finnas fler särskilda avdrag och fler särskilda skattesatser som Kent Olsson skulle kunna tänka sig. Vilket skattesystem skapar det? Det bör finnas något slags principiell grund för ett skattesystem. Skattesystemet skall inte kasta sig in i den ekonomiska verkligheten och genom specialregler, specialavdrag och specialskattesatser gå in och störa en ekonomisk verksamhet som faktiskt mår bra av neutrala regler. Det är bra för tillväxten och för tillförlitligheten i skattesystemet. Om man beviljar några grupper särskilda regler är det många andra grupper som står och väntar på sina egna särskilda regler. Det känner säkert Kent Olsson till. Det känner en skatteminister och politiker som sitter i skatteutskottet till. Det finns mycket stora önskemål om särskilda regler. Det är inte särskilt lyckligt att börja öppna upp skattesystemet för den typen av lagstiftning.

Anf. 32 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Vad har då hänt sedan riksdagen fattade detta beslut? Har de farhågor som togs upp i kammaren besannats? Låt mig citera ur Göteborgsposten den 14 januari. Där sägs följande:

”Såväl befälsfacken som redarna är överens om att befälen drabbas negativt av omläggningen.”

Det sägs vidare att Fartygsbefälsföreningen vill ha 7–8 % som ren kompensation för skatteomläggningen. Man vill alltså ha 7–8 % som kompensation, utöver det generella tillägget, för skatteomläggningen.

I Göteborgsposten skrivs det vidare:

”Om vi inte kommer fram till detta betyder det att befälen flyttar utomlands. Och om vi lyckas finns risken att rederierna flyttar, säger Christer Lindvall, VD i Fartygsbefälsföreningen.”

Det är alltså ett kompensationskrav på 7 % för en reform som skulle vara neutral. Man får väl ändå konstatera att detta visar att denna reform inte är neutral utan slår mot en svensk näring.

Ministern säger i sitt svar att regeringen självfallet kommer att noga följa vilka effekter omläggningen av beskattningen av sjömän får och vid behov återkomma till riksdagen med förslag till de åtgärder som bedöms påkallade.

Varför skall regeringen ändra sig nu, när den tidigare inte kunde ändra sig? Och vad skall ske? Kan ministern lämna besked om det? Om vi får befälsbrist i landet, är regeringen då beredd att göra något? Om svenska rederier flyttar utomlands, är regeringen då beredd att göra något? Måste dessa saker ske för att regeringen skall göra förändringar? En näring skall alltså riskera att nästan helt försvinna innan regeringen är beredd att göra något. Jag tycker att detta är passivt, och – ursäkta att jag säger det – en aning nonchalant mot våra svenska sjömän och mot sjöfartsnäringen att inte lyssna till vad den nu säger utan vänta på att det skall ske negativa saker. Då skall regeringen göra förändringar.

Skall man kanske inte uppfatta ministrarnas svar som att man vid behov återkommer till detta? Åtminstone jag har uppfattat att ministern säger att man, om det går så illa när det gäller svensk sjöfartsnäring som många säger, är beredd att återkomma med åtgärder. För mig framstår detta som oerhört passivt. Man borde ha lyssnat tidigare. Från alla politiska partier i denna kammare utom från Centerpartiet och Socialdemokraterna var man ju beredd att göra en förändring.

Vad sedan gäller detta med att man skall följa vad som görs i andra länder kan jag inte låta bli att litet grand komma med en anmärkning. Yrkesfiskarna i Danmark t.ex. har yrkesfiskaravdrag. Också i det fallet kan man väl ”följa vad som görs i andra länder”.

Anf. 33 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Sjömansskattesystemet avskaffades med en mycket bred majoritet i riksdagen. Såvitt jag vet var det bara Kent Olssons parti, Moderaterna, som röstade emot. Jag tycker att det är litet olyckligt att Moderaterna fastnar i den typen av skattepolitik.

Vad är då den grundläggande idén i moderat skattepolitik? Ja, en idé kan man klart urskilja och det är att det skall vara så låga skatter som möjligt. Den uppfattningen kan jag känna respekt för, särskilt om ni också orkar, och vågar, tala om vad det innebär på välfärdsområdet –

Prot. 1997/98:52

20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

vilka nedskärningar som krävs. Där brukar ni tveka, men Kent Olsson är säkert beredd att också föra fram den sidan. Detta är den ena grundläggande principen.

Vad är då den andra grundläggande principen? Är det att man så fort det uppstår någon typ av önskemål från någon bransch skall vara beredd att ge den branschen särskilda skatteförmåner och särskilda skatteregler? Det är en ganska olycklig skattepolitik. Den strider helt mot riksdagens uppfattning 1990/91, då man lade om ett skattesystem som faktiskt hade fått många av den sortens kryphål, som hade blivit väldigt ineffektivt och som var sådant att förtroendet bland människor hade gått förlorat. Systemet lades om så att det blev mera generella och enklare lösningar, dvs. samma regler så långt som möjligt för alla. Jag tror att det är en väldigt god princip att utgå från.

Kent Olsson vill ha dels yrkesfiskaravdrag, dels särskilda sjömansskattesystem. Säkert gäller det också en rad andra olika typer av avdrag och särskilda skatteregler. Men vilka snårigheter skapar det, och vad innebär det för vår långsiktiga tillväxtförmåga? Jag tycker att Kent Olsson skall ta ett resonemang med Bo Lundgren också om de skattepolitiska idéerna bakom den här typen av krav.

Alla partier utom Moderaterna ställde sig alltså bakom avskaffandet av sjömansskattesystemet. Det var inte, och är inte, en grund för att säga att regeringen gjorde det här för att tjäna pengar. Vi har inte räknat med någon intäktsförstärkning alls i fråga om detta förslag. Det handlar om att föra in också sjömännen i det vanliga inkomstskattesystemet, där alla andra är. Det är på många sätt bättre. Dessutom finns det ett särskilt avdrag och en särskild reduktion riktade till sjömännen. Avsikten var att inte den vanlige sjömannen skulle drabbas av sämre förutsättningar. Så är också fallet, särskilt efter att vi lyssnat på riksdagens diskussion. Vi höjde ju strax före jul både reduktionen och avdraget med 1 000 kr vardera.

Detta innebär att den som får månadslön som vanligt inte får en förlust i och med det nya skattesystemet. Detta gäller när man kommer in i det vanliga skattesystemet. Däremot – och där håller jag med Kent Olsson – är det ett antal personer, oftast i befälsposition, som fått stora engångsbelopp. De engångsbeloppen har kommit till därför att det i det gamla systemet var förmånligt att ta ut engångsbelopp. Dessa personer förlorar vid övergången till det nya systemet. Jag är säker på att sådana justeringar kommer även framgent där lönesystemen anpassas till det nya system som gäller – det system som gäller för oss alla, det vanliga inkomstskattesystemet.

Jag vill inte använda skattesystemet som det första redskapet för att stödja olika branscher. Det slutar olyckligt. Däremot bereder regeringen frågan om rederiernas situation och den konkurrenssituation som råder i Europa när det gäller rederinäringen och sjömännen. Den beredningen håller kommunikationsminister Ines Uusmann i. Det finns också utredningsförslag som nu bereds i Regeringskansliet.

Vad som i så fall först och främst kan komma i fråga är stöd på utgiftssidan, inte särskilda skattearrangemang som skadar tillväxtkraften i svensk ekonomi.

Anf. 34 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det är riktigt uppfattat, skatteministern, att vi moderater vill sänka skatten. Tyvärr är det väl så att vi där skiljer oss. Medan ministern inte har så mycket emot att höja skatterna vill vi sänka dem. Trots allt måste det väl vara ett problem för ministern att människor drabbas av en så stor skattehöjning. Man säger att reformen skall vara kostnadsneutral. Men det är faktiskt inte bara engångsbeloppen som gör att det blir skattehöjningar, även om effekten – det kan vi vara överens om – blir större när det gäller engångsbeloppen. Också i övriga lägen drabbas faktiskt ganska många av höjda skatter. Inom näringen anses detta vara ett av de stora problemen.

Det är alldeles riktigt att vi moderater gick emot detta med en höjning. Men att sedan fler partier anslutit sig till oss visar väl bara att vi från början hade en konsekvent politik. Sedan blev det alltför partier som tyckte att det var problem med sjöfartsnäringen. Tyvärr var det inte tillräckligt många partier som anslöt sig till vår uppfattning. För oss är det väsentligt att en för Sverige viktig näring inte utarmas till följd av skattesystemet. När ledande företrädare för sjöfartsnäringen säger att detta är ett problem och att det här kommer att innebära att svensk sjöfartsnäring brandskattas och att svenska sjöbefäl flyttar till Norge och andra länder tar vi detta på allvar. Vi ser att det finns ett behov av att skjuta upp avskaffandet av sjömansskatten så att man kan se över möjligheterna att få ett bättre system. Detta är utgångspunkten för vårt resonemang. Vi tycker alltså inte om att man måste flytta utomlands – vi skall alltså inte ha fler arbetslösa här hemma. Detta är för oss det primära skälet till att vi tycker som vi gör när det gäller den här saken.

Anf. 35 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag vill till Kent Olsson säga att regeringen mycket noga följer detta och ser mycket seriöst på det som händer inom rederinäringen och inte minst på det som händer i vår omvärld när det gäller de här frågorna.

Vad jag här har argumenterat för är att det inte i första hand är skattesystemet som skall användas till nämnda typ av stöd. Kommunikationsminister Ines Uusmann håller, som sagt, i och bereder de här frågorna. Hon kommer i sinom tid att presentera de resultat som finns i dessa frågor.

Min utgångspunkt är alltså att det i första hand är utgiftssidan i budgeten, inte skattesidan, som bör användas. Använder man sig alltför mycket av skatteåtgärder – särskilda avdrag, särskilda ordningar och särskilda institutioner – skadar det den långsiktiga tillväxtförmågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1997/98:96 om svensk särslagstiftning

Anf. 36 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Olle Lindström har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta i anledning av att lagen om skatt på energi är ett hinder för den fria

Prot. 1997/98:52
20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

rörligheten av varor samt om jag avser att generellt harmonisera punkt-skatter och avgifter så att gemenskapens mål uppfylls.

Bakgrunden till Olle Lindströms fråga är införsel av i Finland lågbeskattad rödmärkt olja till Sverige och de åtgärder som enligt den svenska lagen (1974:1776) om skatt på energi kan komma i fråga i samband med sådan införsel.

Riksdagen beslutade under våren 1997 att förbudet mot användning av finsk rödmärkt olja i motordrivna fordon skulle slopas såvitt gäller motorredskap och traktorer samt även personbilar. Ändringen var dock begränsad till att avse olja som förts in till Sverige i normal fordonstank på de nämnda fordonsslagen och skedde sedan tveksamheter uppstått om i vad mån den svenska regleringen till fullo överensstämde med gemenskapsrätten.

Olja som förs in till Sverige från ett annat EU-land på annat sätt än i fordonstank skall beskattas här i landet. Gemenskapsrätten medger uttryckligen att olja som inköpts beskattad i en annan medlemsstat kan beskattas på nytt i förbrukarlandet om oljan transporteras med ovanliga transportsätt av enskilda individer eller för deras räkning. Denna bestämmelse finns i artikel 9.3 av det s.k. cirkulationsdirektivet (rådets direktiv 92/12/EEG). Med ovanliga transportsätt avses enligt artikeln i fråga transport av bränslen på annat sätt än i fordons tankar eller lämpliga reservdunkar liksom transport av flytande eldningsbränsle på annat sätt än med tankar som används vid yrkesmässig handel.

Om det i stället rör sig om en oljeleverans till en näringsidkare i Sverige skall även i detta fall skatt betalas i Sverige. Möjligheten finns dock, till skillnad från vad som gäller för privatpersoner, att få återbetalning av den finska skatt som kan ha betalats för oljan.

Olja beskattas olika i såväl Sverige som Finland beroende på användningsområde. System med märkning av de lågbeskattade oljeprodukterna tillämpas i båda länderna för att skattemässigt skilja på olja med skilda användningsområden. Den finska regleringen medför att den där lågbeskattade oljan är rödmärkt. Den lågbeskattade oljan får användas för uppvärmningsändamål samt i jordbrukstraktorer, motorredskap och utlandsregistrerade personbilar. I Finland finns dock inte något uttryckligt förbud mot användning av den lågbeskattade oljan i andra fordonstyper, dvs. i lastbilar och bussar samt i finskregistrerade personbilar. Av administrativa skäl har man i stället skapat ett system med en särskild tilläggsavgift som kan betalas för en viss period under vilken det därmed är möjligt att köra sin personbil, lastbil eller buss med rödmärkt olja i tanken. Tilläggsavgifterna är dock bestämda till mycket höga belopp, vilket i praktiken innebär en kraftig sanktion mot användning av rödmärkt olja i de angivna fordonsslagen. Enligt uppgift från finska myndigheter har det i princip aldrig förekommit att någon har betalat tilläggsavgift. Kommissionen har i en skrivelse till Finland under våren 1997 uppmärksammat den finska tillämpningen och hävdar att den strider mot gemenskapsrätten. Diskussion pågår alltjämt i frågan mellan Finland och kommissionen.

Vad gäller motorredskap, traktorer och personbilar som tankats i Finland och därefter förts in till Sverige får olja som fanns i fordonstanken vid gränspassagen förbrukas här i landet utan att användningsförbud eller skattekonsekvenser aktualiseras. De kraftiga tilläggsavgifterna utgör i Finland ett kraftigt incitament mot användning av rödmärkt olja i lastbilar

och bussar. Mot den angivna bakgrunden kan jag inte finna att den svenska energiskattelagen hindrar den fria rörligheten av varor i de angivna situationerna.

Den omständigheten att olja som på annat sätt än i fordonstank förs in i Sverige beskattas här i landet grundar sig på gemenskapsrättsliga regler. De reglerna finns i det rådsdirektiv jag tidigare nämnt, det s.k. cirkulationsdirektivet. Reglerna är tvingande och gäller lika för alla medlemsstater. Jag finner ingen anledning att verka för en ändring av dessa.

Kommissionen har under våren 1997 lagt fram ett förslag till ett nytt energibeskattningsdirektiv. Det diskuteras för närvarande i en rådsarbetsgrupp, där Sverige verkar pådrivande i syfte att inom den europeiska unionen få till stånd en harmoniserad skattestruktur för samtliga energiprodukter. Vad som diskuteras är dock alltjämt minimiskattenivåer för de olika energislagen, och det måste bedömas som utsiktslöst att ens påbörja en diskussion om fullständigt harmoniserade punktskatter mellan de olika medlemsstaterna. Mot bakgrund av bl.a. vikten av rätten för enskilda medlemsstater att fritt bestämma över sitt skatteuttag anser jag också att starka skäl – i varje fall i dagsläget – talar mot en sådan total harmonisering.

Anf. 37 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation.

I december 1996, för ca 13 månader sedan, hade jag och statsrådet en interpellationsdebatt i frågor som rörde gemenskapsrätten och den fria rörligheten över den svensk-finska gränsen i Norrbotten. Då liksom nu verkar inte statsrådet särskilt angelägen om att underlätta gränshandeln och gränspassagen enligt den inre marknadens principer.

Efter påpekande från EU-kommissionen tvingades regeringen under våren 1997 att ändra lagen. Den blev bättre, men tyvärr inte i full enlighet med kommissionens uppfattning. Som jag angivit i min interpellation framgår i generaldirektoratets skrivelse till Finansdepartementet den 26 mars 1997 att samma princip som för privatpersoner skall gälla kommersiella motorfordon, ävensom för speciella system för containrar.

Direktoratet skrev vidare: ”På grund av dessa bestämmelser har kommissionen den uppfattningen att när svenska medborgare, efter att ha fyllt tanken med dieselolja som har lagligen frisläppts för fri cirkulation i ett grannmedlemsland, kommer tillbaka till Sverige, så är de svenska myndigheterna i princip förpliktigade att låta sina medinnevånare återvända utan hinder, betalning av svenska konsumtionsavgifter eller sanktion.”

Enligt min uppfattning och även enligt jurister sakkunniga i EG-rätt överensstämmer privatpersoners införsel av eldningsolja för eget bruk helt med direktivet.

Jag och många norrbottningar har konstaterat att Finansdepartementet och statsrådet har gjort en helt annan bedömning, vilket inte minst framgår av interpellationssvaret. Med anledning härav har styrelsen för Norrbottens frihandelsförening besökt EU-kommissionens direktorat 21 för att få klarhet i vilken tolkning av direktivet som skall gälla.

Enligt de uppgifter som jag har erhållit förväntar sig kommissionens direktorat att Finansdepartementet åtgärdar det i skrivelsen påpekade och att man även uppfyller de utfästelser som kommissionen anser sig ha fått

Prot. 1997/98:52

20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

från departementet. Därför upprepar jag frågan: Kommer statsrådet att vidta några åtgärder?

Dessutom får vi riksdagsledamöter enligt riksdagsordningen information från regeringen om det arbete som sker i det europeiska samarbetet. I den slutliga versionen av handlingsplanen, som antogs den 4 juni 1997 och som rör de här förändringarna, framgår det att man nu måste följa direktiven fullt ut. Samtliga åtgärder skall vara genomförda den 1 januari 1999. Det har också Europeiska rådets Luxemburgmöte sagt.

Eftersom det finns stora skillnader mellan Sverige och Finland i dag avseende punktskatter och även viss lagstiftning vill jag ställa ytterligare två frågor: Avser statsrådet att följa den handlingsplan som Europeiska rådet har beslutat om? Vilka åtgärder kommer statsrådet i så fall att vidta?

Anf. 38 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag har nyss fört fram regeringens tolkning av den lagstiftning och de direktiv som gäller. Det är alldeles självklart att det avseende den här typen av lagstiftning pågår en kommunikation mellan enskilda medlemsstater och kommissionen. För svensk del är det ingen tvekan om att vi strävar efter att uppfylla direktiven.

Det är klart att den diskussionen måste fortgå. Den resulterar ibland i att tolkningen fastställs och ibland i att medlemslandets tolkning är den riktiga. Den diskussionen pågår också för finsk del när det gäller deras val av system. Det är riktigt att vi har olika system i Sverige och Finland. Man kan diskutera om det är lyckligt att ha olika typer av regelsystem.

Men i den andra frågan som Olle Lindström ställer, där det gäller skattenivåerna och om det inte vore önskvärt att totalt harmonisera skattenivåerna, ställs frågan litet grand på sin spets. Olika länder väljer olika strategier, både när det gäller att se till att ha en välfärdsstat som fungerar, med de intäkter som det kräver, och när det gäller miljöpolitiken, dvs. de avgifter och skatter man lägger på bränslen för att få en miljöstyrande effekt.

Jag tror inte att det är en särskilt lycklig utgång om alla länder med inte bara miniminivåer utan också maximinivåer på skattesatserna tvingas att ha precis samma ambitioner. Då försvinner mycket av den dynamik som kan finnas i det europeiska samarbetet. Vissa länder ligger litet före, andra litet efter och somliga ligger mitt i. Man får olika erfarenheter och de erfarenheterna kan utbytas och resultera i en bättre miljöpolitik och en bättre skattepolitik.

Jag är mycket för ett öppet resonemang med medlemsländerna om skattefrågor. Där finns det mycket för Sverige att hämta liksom för många andra länder. Men när det handlar om att skaffa sig regelsystem som gör att Sverige eller andra medlemsländer blir bakbundna i skattepolitiken i form av exempelvis maximinivåer är jag mycket tveksam.

Sverige strävar efter att uppfylla direktiven. Jag har redovisat den tolkning som regeringen gör av de direktiv som gäller här. Vi har en fortlöpande diskussion och kommunikation med kommissionen i de här frågorna.

Anf. 39 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Sveriges enda landgräns mot ett annat EU-land ligger långt upp i Sverige. De som bor intill den gränsen – det borde statsrådet känna till – upplever varje dag problem med detta när det gäller den konkurrenssnedvridning som pågår. De skillnader som jag har talat om finns ändå. För småföretagare med olika typer av industrilokaler är det inte konkurrensneutralt över gränsen.

När det gäller turistnäringen är det på samma sätt. I Finland får t.ex. husbilar köra med lågbeskattad olja, medan man i Sverige inte får göra det. Det förhindrar turistnäringen att få ett utbyte av turister som kan åka mellan länderna.

Åkerinäringen drabbas också när inte samma regler gäller på ömse sidor om gränsen.

Den svenska gruvskatten innebär i huvudsak att all grusförädling har upphört eller kommer att upphöra i östra Norrbotten. Den ekonomiska gränsen förflyttas några mil in i Sverige, och det är inte bra för våra företag uppe i norra Sverige, där också arbetslösheten är mycket hög i dag.

Sammantaget upplever alltså befolkningen i östra Norrbotten inte att det är konkurrens på lika villkor. Inte heller anser man att gemenskapsrätten gäller fullt ut för EU-medborgare. Då är frågan för oss i Sverige om vi inte i alla fall skall försöka. Även om det inte går att åstadkomma en total harmonisering, är det väl ändå viktigt att försöka gå i en riktning som innebär att vi inte får så stora skillnader. Det borde inte vara omöjligt, eftersom vi tidigare har genomfört ändringar på annat håll, nämligen vad gäller skatten.

Det kan här ändå inte röra sig om så stora pengar att det kan ha någon större betydelse för statskassan. Det är dock viktigt för småföretagare och andra som lever nära gränsen till Finland. Vi talar i dag dessutom om att försöka åstadkomma ett ännu större Barentssamarbete, och vi kommer då till ytterligare en gräns. Får vi inte konkurrenssituationen att fungera vid den inre gränsen, hur skall vi då kunna komma över den yttre EU-gränsen?

Jag menar att det är oerhört viktigt att vi på något sätt kan lösa den här frågan. Det är i varje fall i dag så att människor i Tornedalen och faktiskt långt in i Sverige upplever situationen på ett sätt som inte är bra. Det hämmar utvecklingen och det nyföretagande som så väl behövs i det området. Därför har jag litet svårt att förstå att kommissionens direktorat nr 21 anser att vi inte fullt ut följer det direktiv som vi har förbundit oss att efterkomma.

Europeiska rådet säger nu dessutom att direktivet fullt ut måste följas och att alla tidsfrister skall iakttas. Man poängterar också konkurrenssituationen. Detta borde leda till att statsrådet tar tag i de här frågorna på ett annat sätt än hittills.

Anf. 40 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Olle Lindström antyder att jag känner till området, och han vet också mycket väl att jag gör det. Vi talar om den ekonomiska situationen och arbetslösheten i östra Norrbotten och Tornedalen. Vad har inte moderat skattesänkarpolitik betytt för Tornedalen i form av utslagning av företagsamhet! Vad har inte den moderata skattepolitik som Olle Lindström aktivt stöder betytt för välfärden i Tornedalen. Hur hade

Prot. 1997/98:52

20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

det sett ut i Tornedalen om inte Olle Lindströms skattepolitik hade gällt under ett antal år, med ofinansierade skattesänkningar, räntekaos och småföretag som slogs ut, inte minst i Tornedalen. Det om något har påverkat den ekonomiska situationen i Tornedalen.

Olle Lindström kan nästa gång han åker hem också fundera över hur Tornedalens ekonomi ser ut. Vad betyder inte välfärdssamhället i Tornedalen, äldreomsorgen, sjukvården, utbildningen och skolan. Vad betyder inte kunskapslyftet för Tornedalen, det som faktiskt finansieras med de energiskattehöjningar som vi diskuterar. Kunskapslyftet ger möjlighet för människor att få en grundläggande utbildning som gör att man får en chans på arbetsmarknaden.

Det är oerhört lätt att hamna i en diskussion om hur önskvärt det vore att sänka ett antal skatter. Så gör moderater här gång på gång, men fundera ett ögonblick på vad som händer i den andra änden. Moderaterna är emot kunskapslyftet. Det är klart att man inte heller vill att tornedalingarna skall ha möjlighet att få ta del av kunskapslyftet.

Vill man ha ett kunskapslyft måste det dock finansieras. Det finns inga möjligheter att göra ofinansierade reformer, t.ex. att sänka skatter utan att detta finansieras. Den tiden är förbi. Den gällde när Olle Lindströms kamrater hade majoritet i kammaren. Det slutade med förskräckelse, inte minst för Tornedalen. Titta på arbetslöshetssiffrorna och på hur det gick för Tornedalen!

Reformer måste finansieras, och ambitioner i miljöpolitiken måste få effekt någonstans. Höga ambitioner i miljöpolitiken och användning av skatter som ekonomiska styrmedel märks i form av att skatterna blir höga på de produkter med vilka vi vill stimulera hushållningen. Det vill inte Olle Lindström och Moderaterna vara med om. Ni talar från moderaterna ofta om koldioxidmålet som det viktigaste av alla miljömål och om vad det innebär för moderat miljöpolitik, men så fort det handlar om konkreta åtgärder för att hantera koldioxidutsläpp finns det inga åtgärder från moderat sida. Det gäller för energiskatter, koldioxidskatter osv., på punkt efter punkt.

Anf. 41 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Jag förstår att statsrådet vill komma ifrån diskussionen om gränshandeln och gränsproblemen genom att ta in helt andra saker i detta sammanhang. Vi kan vid tillfälle gärna ta upp också den debatten, men tiden räcker i dag inte för det, eftersom jag har bara drygt en minut till förfogande.

Låt mig ändå säga att arbetslösheten i Tornedalen har varit oerhört hög under årtionden, långt innan jag deltog i något borgerligt alternativ. Det är alltså inte något som har tillkommit på senare tid.

Kunskapslyftet kan vara bra i vissa fall, men man skall komma ihåg att det är bättre att se till att företagsamheten fungerar, så att man får varaktiga jobb. De flesta av dem som blir föremål för åtgärderna inom arbetsmarknadspolitiken är mer eller mindre arbetslösa också när de går ut ur åtgärderna. Visst är det bra att skaffa sig kunskaper. De kan faktiskt ge jobb. Men när de berörda kommer tillbaka i jobb blir vikarierna arbetslösa.

Det är alltså inte fråga om en åtgärd som på sikt reder upp den arbetslöshet som vi har i Sverige.

Låt mig än en gång säga: Försök inte att genom en skendebatt komma ifrån frågan om gränshandeln! Det var ändå den som min interpellation gällde. Jag hoppas att statsrådet använder de minuter som är kvar till den. Det är faktiskt inte något litet problem, som jag tycker att statsrådet vill göra gällande. Det är ett stort problem för dem som bor i området i fråga. Gör man inget åt saken leder det till ännu större utarmning än vad som hitintills har förekommit.

Jag är övertygad om att om man inte klarar av det här, kommer följden att bli överklaganden, och statsrådet kommer att få ytterligare en anmärkning från EU-kommissionen.

Anf. 42 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gemenskapsrätten medger uttryckligen att olja som inköps beskattad i annan medlemsstat kan beskattas på nytt i förbrukarlandet, om oljan transporteras med ovanliga transportsätt av enskilda individer eller för deras räkning. I den delen är vår tolkning klar. Vi har denna rätt att beskatta. Frågan är inte så liten som Olle Lindström vill göra den. Det handlar till syvende och sist om möjligheterna att bedriva en miljöpolitik med höga ambitioner men också om möjligheterna att få in de skatteintäkter som behövs för att upprätthålla ett starkt välfärdssamhälle.

Det vore väl okej om Olle Lindström representerade ett parti som särskilt hade riktat in sig på energiskatterna och ville sänka dem, men Olle Lindström representerar ett parti som vill sänka en rad skatter. Det handlar om bensinskatten och i vissa lägen om inkomstskatter. Det handlar om att avskaffa aktieutdelningsbeskatten och om att halvera reavinstbeskattningen. Jag kan räkna upp ett oändligt antal sådana skattesänkningar, sammanlagt på ungefär 90 miljarder kronor.

Detta får konsekvenser för välfärdssamhället, och det kommer att märkas i Tornedalen. Inbilla inte tornedalingarna att det inte kommer att märkas på äldreomsorgen, på utbildningssystemet, på skolan som barnen går i och på sjukvården. Det är självklart så att mindre resurser till välfärden inte kan ge bättre välfärd. Resursminskningar märks i form av besparingar, nedskärningar och uppsägningar. Människor som i dag arbetar i de här verksamheterna i Tornedalen blir av med jobbet.

En skattesänkning får parad med hela ert skattesänkningsprogram alltså mycket stora effekter för hela landet, inte minst för Tornedalen. Självklart skall vi efterkomma EG-direktiv, och självklart har vi en kommunikation med kommissionen om hur detta uppfylls på bästa sätt. Så gör också Finland och andra länder. Den kommunikationen fortsätter också. Detta är vår tolkning, som jag i dag har redovisat.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skrivelser

1997/98:51 Redogörelse för en överenskommelse om vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1998

Prot. 1997/98:52
20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1997/98:52
20 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

1997/98:53 1997 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572)
om särskild utlänningskontroll

1997/98:66 Skrivelse med meddelande om kommande förslag om änd-
ring av reglerna för beskattning av aktievinster i bolagssektorn

Förslag

1997/98:RR7 Förslag angående resultatinformation som underlag för
styrning av statlig verksamhet

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 7 januari

1997/98:106 av *Göthe Knutson* (m) till försvarsministern
Sveriges beredskap

den 8 januari

1997/98:107 av *Sten Andersson* (m) till justitieministern
Åtgärder mot avlossande av s.k. nyårssmällare
1997/98:108 av *Birgitta Wistrand* (m) till utbildningsministern
Kompetensutvecklingen i Sverige
1997/98:109 av *Per Bill* (m) till finansministern
Statens insatser och kostnader för sekelskiftesomställningen
1997/98:110 av *Göthe Knutson* (m) till försvarsministern
Vapenstölden på LV 3

den 9 januari

1997/98:111 av *Siw Persson* (fp) till jordbruksministern
Rävtransporter

den 12 januari

1997/98:112 av *Lennart Daléus* (c) till miljöministern
PVC

den 13 januari

1997/98:113 av *Bengt Hurtig* (v) till utrikesministern
Israel
1997/98:114 av *Lennart Daléus* (c) till statsrådet Thomas Östros
Skatteväxling
1997/98:115 av *Roy Ottosson* (mp) till finansministern
Asiatiska krisens inverkan på svensk ekonomi
1997/98:116 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Thomas Östros
Taxering av bostadsrätter

den 14 januari

Prot. 1997/98:52
20 januari

1997/98:117 av *Lennart Daléus* (c) till miljöministern
Det ideella och kommunala miljöarbetet

den 16 januari

1997/98:118 av *Elver Jonsson* (fp) till näringsministern
Åtgärder för fler nya jobb

Interpellationerna 106–118 redovisas i bilaga som fogats till detta snabbprotokoll.

den 19 januari

1997/98:119 av *Lennart Brunander* (c) till jordbruksministern
Varg

1997/98:120 av *Göthe Knutson* (m) till finansministern
ESO-rapporten om fisket

den 20 januari

1997/98:121 av *Henrik Landerholm* (m) till försvarsministern
Svenskt militärt stöd till Baltikum

1997/98:122 av *Eskil Erlandsson* (c) till kommunikationsministern
Upprustningen av vägnätet

1997/98:123 av *Rolf Kenneryd* (c) till inrikesministern
Den regionala utvecklingen

1997/98:124 av *Per-Ola Eriksson* (c) till näringsministern
Den regionala utvecklingen

1997/98:125 av *Elving Andersson* (c) till arbetsmarknadsministern
Arbetsmarknadspolitiken och den regionala utvecklingen

Interpellationerna 119–125 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 december

1997/98:281 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern
Förföljelse av kristna ledare i Kina

1997/98:282 av *Rose-Marie Frebran* (kd) till socialministern
Kvinnors förvärvsfrekvens

1997/98:283 av *Owe Hellberg* (v) till arbetsmarknadsministern
Försörjningsmöjligheterna för 20–24-åringar

1997/98:284 av *Owe Hellberg* (v) till socialministern
Försörjningsmöjligheterna för 20–24-åringar
1997/98:285 av *Margitta Edgren* (fp) till inrikesministern
Begränsningar mot smällare/raketer

den 22 december

1997/98:286 av *Kia Andreasson* (mp) till justitieministern
Europeisk strafflag
1997/98:287 av *Barbro Westerholm* (fp) till inrikesministern
Hivpreventivt arbete
1997/98:288 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern
Förföljelsen av assyrier i Irak
1997/98:289 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern
Den ryska religionslagen
1997/98:290 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern
Förföljelsen av syrianer i Turkiet
1997/98:291 av *Eva Zetterberg* (v) till utbildningsministern
Folkhögskolorna och kunskapslyftet

den 29 december

1997/98:292 av *Chatrine Pålsson* (kd) till justitieministern
Jourdomstolar

den 7 januari

1997/98:293 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern
Kosova
1997/98:294 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern
Zambia och demokratin
1997/98:295 av *Eva Goës* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Biståndet till Zambia
1997/98:296 av *Kenth Skårvik* (fp) till kulturministern
Nordens akvarellmuseum

den 8 januari

1997/98:297 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Kunskapslyftet och gymnasieskolan
1997/98:298 av *Sten Tolgfors* (m) till statsministern
Barsebäck
1997/98:299 av *Maud Ekendahl* (m) till kommunikationsministern
Utebliven information om nummerändring
1997/98:300 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Radioaktiva ämnen i Skagerrak

den 9 januari

1997/98:301 av *Göte Jonsson* (m) till näringsministern
Införandet av en spånskatt

1997/98:302 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern
Kryssningsrobotar
1997/98:303 av *Marie Engström* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Riksförsäkringsverket och millennieskiftet

Prot. 1997/98:52
20 januari

den 12 januari

1997/98:304 av *Barbro Andersson* (s) till försvarsministern
Militära vapenstölder

den 13 januari

1997/98:305 av *Marie Engström* (v) till finansministern
Det nya pensionssystemet och kommunernas ekonomi
1997/98:306 av *Eva Zetterberg* (v) till utrikesministern
FN:s säkerhetsråd och situationen i Algeriet
1997/98:307 av *Kenth Skårvik* (fp) till miljöministern
Döda havsbottnar
1997/98:308 av *Eva Zetterberg* (v) till utrikesministern
Indianbefolkningen i Mexiko
1997/98:309 av *Carina Hägg* (s) till arbetsmarknadsministern
Anställningstester
1997/98:310 av *Britt-Marie Danestig* (v) till utbildningsministern
Vetenskaplig kompetens om radioekologi
1997/98:311 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialministern
PKU-registret

den 14 januari

1997/98:312 av *Eva Arvidsson* (s) till utrikesministern
Dödsfall utomlands
1997/98:313 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsministern
Vapenstölder
1997/98:314 av *Eva Zetterberg* (v) till statsministern
Upprustningen i Latinamerika
1997/98:315 av *Elver Jonsson* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Olaglig vapenimport
1997/98:316 av *Margitta Edgren* (fp) till utbildningsministern
Studerande på naprapatutbildningen
1997/98:317 av *Erling Bager* (fp) till inrikesministern
Den svenska byggforskningen

den 16 januari

1997/98:318 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Kommunal musik- och kulturskola
1997/98:319 av *Annika Nordgren* (mp) till utrikesministern
Mexiko
1997/98:320 av *Birger Schlaug* (mp) till statsministern
JAS 39 Gripen

**Fel! Okänt
växelargument.**

1997/98:321 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Radon

1997/98:322 av *Berndt Ekholm* (s) till miljöministern
Ökat skydd för naturskogen

1997/98:323 av *Berndt Ekholm* (s) till utrikesministern
MR-situationen i Irak

1997/98:324 av *Barbro Westerholm* (fp) till justitieministern
Vandalisering av homosexuellas lokaler

1997/98:325 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern
Distriktssköterskornas förskrivningsrätt

Frågorna 281–325 redovisas i bilaga som fogats till detta snabbprotokoll.

den 19 januari

1997/98:326 av *Gullan Lindblad* (m) till socialministern
Kampen mot hiv/aids

den 20 januari

1997/98:327 av *Mikael Odenberg* (m) till näringsministern
Barsebäck

1997/98:328 av *Eva Goës* (mp) till näringsministern
Polenkabeln

Frågorna 326–328 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 18 december

1997/98:270 av *Sivert Carlsson* (c) till näringsministern
Investeringsbidrag för småskalig vattenkraft

den 19 december

1997/98:247 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till statsrådet Pierre Schori
Mänskliga rättigheter i Pakistan

1997/98:254 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Algeriet

1997/98:264 av *Lena Klevenås* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Ungdomar och tredje världen

1997/98:268 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Undervisning i teoretisk slöjd

den 22 december

1997/98:251 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Intensivstationerna utanför Lysekil

Prot. 1997/98:52
20 januari

den 23 december

1997/98:265 av *Lena Klevenås* (s) till statsrådet Pierre Schori
Avvisning av algeriska asylsökande till Algeriet

den 29 december

1997/98:269 av *Magnus Johansson* (s) till arbetsmarknadsministern
Möjlighet till ersättning vid tillfällig permittering

den 30 december

1997/98:283 av *Owe Hellberg* (v) till arbetsmarknadsministern
Försörjningsmöjligheterna för 20–24-åringar

den 7 januari

1997/98:272 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Göteborgs stadsteater
1997/98:274 av *Bertil Persson* (m) till kulturministern
Det framtida filmstödet
1997/98:275 av *Lennart Fridén* (m) till kulturministern
Göteborgs stadsteater
1997/98:277 av *Erling Bager* (fp) till kulturministern
Göteborgs stadsteater
1997/98:278 av *Maggi Mikaelsson* (v) till statsrådet Leif Blomberg
Personer som beviljats svenskt medborgarskap
1997/98:279 av *Mikael Odenberg* (m) till kulturministern
Sponsring av Sveriges Television

den 8 januari

1997/98:257 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksministern
Fångst med bensaxar
1997/98:263 av *Torsten Gavelin* (fp) till jordbruksministern
Det norrländska jord- och trädgårdsbruket
1997/98:267 av *Erling Bager* (fp) till kommunikationsministern
Finansiering av Dennispaketet och GÖK:en
1997/98:273 av *Bertil Persson* (m) till jordbruksministern
Alnarps ställning

den 9 januari

1997/98:266 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Thomas Östros
Försäljningsskatt på motorcyklar

*Fel! Okänt
växelargument.*

1997/98:271 av *Birgitta Hambraeus* (c) till finansministern
EU-anpassningen av SCB:s statistik

den 12 januari

1997/98:280 av *Maggi Mikaelsson* (v) till jordbruksministern
Personer som invalidiserats av björn

den 13 januari

1997/98:291 av *Eva Zetterberg* (v) till utbildningsministern
Folkhögskolorna och kunskapslyftet

den 14 januari

1997/98:276 av *Lena Klevenås* (s) till utrikesministern

Kränkning av mänskliga rättigheter i Pakistan

1997/98:281 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern

Förföljelse av kristna ledare i Kina

1997/98:282 av *Rose-Marie Frebran* (kd) till socialministern

Kvinnors förvärvsfrekvens

1997/98:284 av *Owe Hellberg* (v) till socialministern

Försörjningsmöjligheterna för 20–24-åringar

1997/98:285 av *Margitta Edgren* (fp) till inrikesministern

Begränsningar mot smållare/raketer

1997/98:286 av *Kia Andreasson* (mp) till justitieministern

Europeisk strafflag

1997/98:288 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern

Förföljelsen av assyrier i Irak

1997/98:289 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern

Den ryska religionslagen

1997/98:290 av *Ingrid Näslund* (kd) till utrikesministern

Förföljelsen av syrianer i Turkiet

1997/98:292 av *Chatrine Pålsson* (kd) till justitieministern

Jourdomstolar

1997/98:300 av *Per Lager* (mp) till miljöministern

Radioaktiva ämnen i Skagerrak

1997/98:302 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern

Kryssningsrobotar

1997/98:303 av *Marie Engström* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Riksförsäkringsverket och millennieskiftet

den 15 januari

1997/98:287 av *Barbro Westerholm* (fp) till inrikesministern

Hivpreventivt arbete

1997/98:301 av *Göte Jonsson* (m) till näringsministern

Införandet av en spånskatt

den 16 januari

1997/98:299 av *Maud Ekendahl* (m) till kommunikationsministern
Utebliven information om nummerändring

Svaren redovisas i bilaga som fogats till detta snabbprotokoll.

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.10.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Prot. 1997/98:52
20 januari

***Fel! Okänt
växelargument.***

*Fel! Okänt
växelargument.*

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till försvarsutskottet	1
3 § Ledighet, m.m.	1
4 § Meddelande om frågestund	1
5 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
6 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Svar på interpellation 1997/98:79 om kraftverksbygge i Chile med svenska biståndskrediter	4
Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	4
Anf. 2 ELISA ABASCAL REYES (mp).....	5
Anf. 3 EVA ZETTERBERG (v)	6
Anf. 4 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	7
Anf. 5 ELISA ABASCAL REYES (mp).....	7
Anf. 6 EVA ZETTERBERG (v)	8
Anf. 7 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	9
Anf. 8 ELISA ABASCAL REYES (mp).....	9
8 § Svar på interpellation 1997/98:110 om vapenstölden på LV 3.....	10
Anf. 9 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	10
Anf. 10 GÖTHE KNUTSON (m)	10
Anf. 11 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	11
Anf. 12 GÖTHE KNUTSON (m)	11
Anf. 13 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	12
Anf. 14 GÖTHE KNUTSON (m)	13
Anf. 15 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	13
9 § Svar på interpellation 1997/98:93 om barnkonventionen och dess förverkligande	14
Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	14
Anf. 17 CHATRINE PÅLSSON (kd)	15
Anf. 18 CARINA HÄGG (s).....	16
Anf. 19 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....	17
Anf. 20 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	18
Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	19
Anf. 22 CHATRINE PÅLSSON (kd)	20
Anf. 23 CARINA HÄGG (s).....	21
Anf. 24 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....	21
Anf. 25 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	22
Anf. 26 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	23
Anf. 27 CHATRINE PÅLSSON (kd)	23
Anf. 28 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	24
10 § Svar på interpellation 1997/98:65 om sjömansskatten	24
Anf. 29 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	24
Anf. 30 KENT OLSSON (m).....	25
Anf. 31 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	26

Anf. 32 KENT OLSSON (m).....	27	Prot. 1997/98:52
Anf. 33 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	27	20 januari
Anf. 34 KENT OLSSON (m).....	29	
Anf. 35 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	29	
11 § Svar på interpellation 1997/98:96 om svensk särlagstift-		
ning.....	29	
Anf. 36 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	29	
Anf. 37 OLLE LINDSTRÖM (m).....	31	
Anf. 38 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	32	
Anf. 39 OLLE LINDSTRÖM (m).....	33	
Anf. 40 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	33	
Anf. 41 OLLE LINDSTRÖM (m).....	34	
Anf. 42 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	35	
12 § Bordläggning.....	35	
13 § Anmälan om interpellationer.....	36	
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	37	
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	40	
16 § Kammaren åtskildes kl. 16.10.....	43	

Prot. 1997/98:52
20 januari

Gotab, Stockholm 1998